

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT "VOLATILITATEA" OPINIEI PUBLICE

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Din punct de vedere socio-politic, lucrările seminarului de la Bruxelles organizat de un oficiu al N.A.T.O., aşa cum s-a specificat anterior, fac parte din ceea ce se sociologii și politologii numesc "studii regionale". În lumea de azi, o lume a interdependențelor, schimbări și în continuă schimbare. Asemenea studii au însă, uneori, mai ales datorită unor transformări de anvergură, un caracter mondial. Dar ce înțeleg unii specialiști prin "studii regionale"? Acestea ar fi, după cum se arată într-o lucrare apărută recent și în limba română, "cercetări intense privind factorii politici, sociali și economici care se referă la state contigue geografic sau la grupuri de subdiviziuni de state ori la guverne locale. Studiile

regionale aspiră să înțeleagă elementele comune care unesc oamenii zonelor geografice... Regiunile au nevoie de acțiuni ușor identificabile, care să-i facă pe oamenii care trăiesc în acele regiuni să fie conștienți de fundamentalul lor comun și de interesele lor comune. Organizațiile regionale formate din state dintr-o anumi-

tă zonă geografică ajută la o amenea conștientizare. De exemplu, NATO a dus la apariția unei conștiințe a regiunii nord-atlantice, astfel că numeroase studii au fost dedicate acestei zone"!)

(Continuare în pag. 6)

AGRICULTURA ROMÂNEASCĂ: un examen decisiv și mai multe restanțe

- con vorbire cu prof. dr. IOAN OANCEA,
ministrul agriculturii și alimentației -

- Stimate domnule ministru, lupta împotriva abuzurilor, a corupției de orice fel face sau ar trebui să facă parte din însăși condiția de guvernant, conferindu-i minimă legitimitate morală necesară. Conducătorii de peste un an un minister din al căruia vast și complex domeniu de activitate actele de corupție n-au lipsit și se pare că nu lipsesc nici astăzi. Dacă ar fi să faceți un bilanț al

acțiunilor de combatere a corupției din agricultură, acțiuni inițiate sub ministeriatul dv., ce ne-ați putea spune?

- Cred că aceasta este una dintre problemele față de care n-am manifestat nici o șovăială. Pentru că, așa cum sugeră și dv., corupția nu poate fi justificată de nimene niciodată. De aceea, începând cu 1 decembrie 1992, de când mă aflu la conducere

rea Ministerului Agriculturii și Alimentației, am reacționat și am intensificat, cred eu, substanțial actul de control în agricultură. Organele de control ale ministerului au efectuat astfel, între 1 decembrie 1992 - 1 martie 1994, 1211 acțiuni de verificare, dintre care 966 la societăți cu capital integral sau majoritar de stat. Pe lângă acestea, Direcția generală sanitar-veterinară a efectuat 10114 controale specifice sectorului veterinar. Abuzurile constatate cu aceste prilejuri privesc mai cu seamă aplicarea Legii fondului funciar, legea respectării semințelor, regimul de aplicare a pesticidelor, împărtărea patrimoniului fostelor C.A.P., gestionarea unităților cu capital de stat.

- Nominalizarea zonelor de manifestare a abuzurilor, a corupției, a mai fost făcută; ceea ce interesează cu precădere pe cetățeanul României de astăzi sunt măsurile concrete adoptate: Ce s-a făcut în cazul

PLEDOARIE PENTRU LECTURA SELECTIVĂ

Acad. STEFAN MILCU

Am fost invitat să propun publicarea acestui eseu cu titlu provocator, după ascultarea, într-o adunare universitară, a afirmației unui coleg despre ignorarea tehnicii de documentare a studenților. Cu riscul repetării unor comentarii anterioare, publicate în considerațiile despre învățare și lectură, mă voi referi în cele ce urmează la "lectura selectivă".

Este evident că lectura implică o interrelație între lector și autorii textelor consultate care se diferențiază după motivarea determinanților, inevitabil diferiți după caracterul materialelor documentare. În acest moment, al interrelației intervine decizia selectivă care obligă abordarea diferită a unui articol de ziar și a unui capitol dintr-un tratat. Abundența ofertei din numeroase cotidiene impune și în aceste cazuri o lectură diferențiată; în prima etapă, în selectarea publicației și în a doua, în modul cum o folosim. S-au format în mod surprinzător purtători ai unei culturi de gazetă, cu date insuficiente controlate, erori de interpretare culese din diferite domenii ale științei, tehnicii și culturii, nu rareori subtitrate ca fiind senzaționale.

S-au format astfel purtători ai unei culturi incerte. Fenomenul l-am constatat și în știință, datorită informațiilor culese exclusiv din diferite reviste în care, prin însușirea neselectivă a datelor, se ignoră coeficientul de incertitudine al descoperirilor care n-au suferit rigurosul proces de validare prin confruntare.

Situația este cu totul altă prin lectura monografiilor specializate și a tratatelor în care acest proces selectiv a fost realizat. Este explicabil de ce numai lectura selectivă, culeasă și conspectată din aceste materiale documentare, poate conferi un fond de cunoaștere care suportă continua mișcare a descoperirilor, dobândind astfel noi valențe, asemenea unei construcții cu temelii solide.

În tehnica lecturii selective este recomandabilă reținerea conținutului esențial prin prospectare, care poate fi o notă sau o înregistrare în fișe. Publicațiile elaborate cu ajutorul acestor instrumente documentare se impun atenției și validării lor.

Apariția înregistrărilor audio-vizuale, în care locul principal îl ocupă casetele, calculatorul, xerografia, ajută la realizarea unei documentări selective și oferă posibilitatea unei refolosiri indefinite.

În concluzia acestui eseu rezultă că o documentare corectă implică o lectură selectivă care impune un model diferit în lectura unui ziar în comparație cu un text, elaborat în știință și cultură, care aspiră la perenitate.

Ca Dunărea
și Carpații
**NICOLAE
IORGĂ**

pag.5

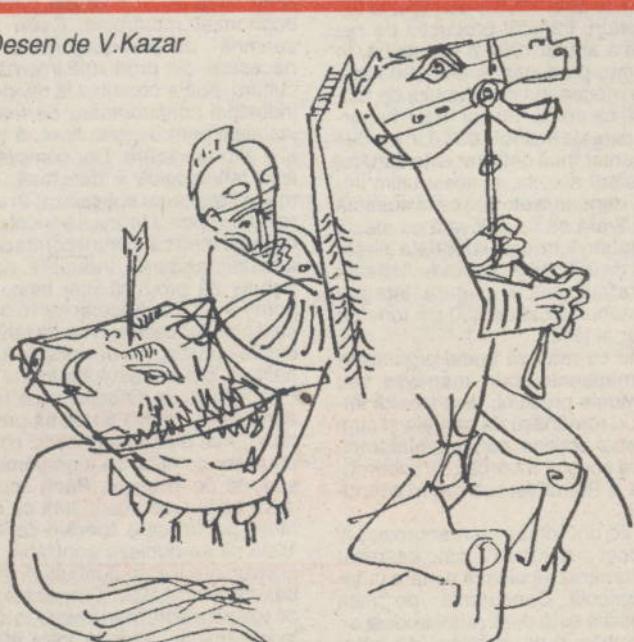
faptului că, acum, controlul nostru este organizat și funcționează mai bine, iar mulți dintre cei ajunși la conducerea unităților agricole în anul 1990, când a fost un "hei-rup" general, fără prea multe considerente de ordin moral, au fost înălăturăți. Privatizarea va avea și ea un efect pozitiv în combaterea corupției, la fel și integrarea producției, cu eliminarea verigilor intermediare favorabile corupției, ca și faptul că astăzi încep să ajungă în frunte oameni gospodari, competenți, dintre care noi avem foarte mulți.

Într-adevăr, România are un corp de specialiști agronomi cu o înaltă pregătire științifică și capacitate organizatorică; apreciați că ei sunt folosiți astăzi la adevărată lor valoare? Sau, cumva, există anume caracteristici ale agriculturii românești actuale (dimensiunea trânsă a exploatațiilor, dotare tehnică insuficientă, mentalitate etc.) care vin în contradicție cu rolul de prim ordin al specialistului agronom în organizarea și desfășurarea optimă a producției agricole?

■ Mihai IORDĂNESCU

(Continuare în pag. 2)

Desen de V.Kazar

Sufletul nu-i de vânzare

Basm-parabolă
de Ion Dodu Bălan

pag.5

**Dezbaterea concepției
acad. ANGHEL N. RUGINĂ
prezentată în "Teoria și
practica economică în
epoca de tranziție și după".
În pag. 3, articolul semnat de dr.
Gh. ZAMAN: "Integralitatea
reformei și miracolul posibil al
economiei românești".**

COLEGIILE

REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

Colegiul pentru problemele științei și învățământului:

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Ștefănescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Acad. Alexandru Boboc
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu

- Prof. dr. Ion Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudose
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Duduță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătății și protecției sociale:

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnic
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române

- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Fircăz
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Stefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Prof. dr. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA

AGRICULTURA ROMÂNEASCĂ

(Continuare din pag.1)

Toți specialiștii agricoli străini care vin în România vorbesc în termeni superlativi despre cele două componente esențiale ale agriculturii românești: pământul și oamenii lui. Acestea sunt principalele argumente ale refacerii noastre economice. Orice studiu elaborat asupra României, de către Banca Mondială sau de alt organism internațional, evidențiază aceste două aspecte.

De bună seamă că nu raportorii sau analiștii străini trebuie să ne deschidă ochii asupra a ceea ce avem sau n-avem; problema este dacă acest potențial, cu o valoare unanim recunoscută, este sau nu este folosit cum trebuie. Aceasta e miezul problemei. La săptămânalele conferințe de presă ale P.D.A.R., o problemă frecvent ridicată de dl. Victor Surdu, președintele acestei formațiuni politice, este tocmai faptul că agronomii nu sunt folosiți la adeverăta lor valoare, iar uneori nu li se plătesc salariile cu lunile; domnule ministru, chiar și numai acest din urmă fapt, fie el real sau numai posibil, ar trebui să cutremure pe orice demnităț, nu credeti?

A existat o perioadă, imediat după decolektivizare, când agronomii, într-adevăr, au trecut printre un șoc puternic, mai ales cel ce l-a urmărit în C.A.P. Sub presiunea unor forțe destructive, minoritate, dar foarte agresive, în anumite localități, agronomii au fost îndepărtați de problemele de producție. Cea mai critică situație de acest fel s-a înregistrat în anul 1991 și în prima jumătate a anului 1992, dar începând cu anul 1993, lucrurile s-au schimbat. Tânărul sunt conștient că fără sprijinul agronomilor nu pot face agricultură. Agricultura modernă include conlucrarea cu băncile, utilizarea

rea superioară a tehnicii, a pesticidelor, a asolantelor, o mulțime de componente și tehnici speciale, pe care simpla experiență practică de cultivator al pământului n-o poate suplini. Așa se face că situația utilizării specialiștilor trebuie să se normalizeze, în privința salarizării, au fost întârzieri de 1-2 luni, dar pe un segment

● Corupția trebuie stăriță! Dar cum? ● Valoarea agronomilor români este recunoscută pretutindeni; cu excepția României? ● Importurile de cereale sau ce rezultă din slaba noastră organizare, mână-n mână cu angrosiștii europeni. ● O corelație uitată: industria poate înlocui importurile de mașini agricole și agricultura poate repune pe picioare industria.

mic și în orice caz, astăzi situația revine la normal. Începe să se organizeze din nou producția pe criterii intensive, iar peste 65 la sută din terenurile arabile ale țării sunt cultivate în exploatații de dimensiuni acceptabile, prin asociații și prin societăți comerciale rezultante din fostele I.A.S.-uri.

Si atunci, cum se explică atacurile, tot mai frecvente și mai dure, împotriva unităților agricole cu capital de stat sau majoritar de stat (fostele I.A.S.-uri)? Desființarea acestor unități, așa cum sună unele revendicări, ar stimula agricultura României?

Trebue spus din capul locului că nu poate fi admisă desființarea acestor unități. La ora actuală, ele sunt principalul furnizor de ouă și de carne de porc, de pasăre, pentru cei circa 17 milioane de locuitori ai orașelor. Ele sunt singurul furnizor de semințe selecționate pentru agricultura românească. Pe baza activității lor se fundamentează prețurile de

LECTORATELE DE LIMBA ROMÂNĂ ÎN STRĂINĂTATE

Unul din marile complexe ale românilor este imaginea lor în străinătate.

Cât am umblat în lume și căți străini am cunoscut din țări mijlocii, mici și minuscule, nebogați și chiar urât de săraci, n-am întâlnit niciodată și la niște complexul acesta, devenit obseșie la noi: ce-ore zice străinii despre noi? Trebuie să precizez că "străinii" în acest caz înseamnă de fapt "occidentali". Căci nu ne prea pasă de ce cred despre noi cei din zona noastră și tot ce se afă mai la Răsărit, ci ne e frică de ce cred Europeanii din Vest și Americanii.

Românii nu știu un fapt esențial: pentru occidentali, nu există decât ei însăși, restul sunt cam toți o apă și-un pământ, aproape pete albe pe harta lumii. Ce care au venit ca turiști și au descoperit în aceste neînsărcinate locuri frumoase și oameni interesanți nu reîn în mare decât felul cum au fost primiți la hotel, uneori ce-au mâncat și vagi imagini de muzeu.

Mondializarea informației prin televiziune aduce valuri de imagini standardizate și, prin definiție, lacunare. La sfârșitul lui decembrie 1989, eram frumoși eroi ai revoluției în direct, dar căteva zile după aceea, ne-am prefațat într-o subanimalică țară plină de azile de copii bolnavi de SIDA.

Morală: să ne cultivăm noi frumos grădini, fără grija de ce-ore zice vecinul. Și totuși există în lume locuri în care chipul României este văzut așa cum trebuie, întemeiat pe originala lui spiritualitate. Îmi pare rău să afirm că aceste locuri nu sunt ambasadele noastre, care, altfel, funcționează cum trebuie. Mă refer aici la lectoratele de limba română răspândite în toată Europa și în America (de Nord).

Am fost lector de română în Franța, la Montpellier (1966-1979) și la Paris (1987-1991). N-am să spun mare lucru despre ce-am făcut. Se poate reține că mi-am dat acolo doctoratul în 1968. Aș menționa însă că doi din studenții mei de la Montpellier sunt acum șefi ai secțiilor de română.

Cum unele centre, unde s-a predat română în Europa, au trecut de centeză sau de jumătatea acestui prag, cum mulți din profesori sunt acum

pensionari, e cazul să se întreprindă o istorie a lectoratelor de română în lume și se va vedea atunci ce putere de iradiere a avut și are cultura românească.

Cu anii, aceste centre au ajuns să fie bine dotate cu cărți, căci Biblioteca Centrală Universitară a făcut eforturi mari în sensul acesta și trebuie să sperăm că o asemenea misiune se va amplifica în anii care vine. La Paris, de pildă, sunt trei biblioteci remarcabile de română: la Sorbona veche (Paris IV), la Sorbona nouă (Paris III) și la INALCO (Institutul Național de Limbi și Civilizații Orientale), la ele adăugându-se din 1988 Centrul Cultural Românesc. Cititorii să fie, cărți sunt destule...

N-am să spun multe lucruri despre predare și despre dascăli. Î-am cunoscut pe mulți dintre ei, ne-am împărtășit metodele. Multă vreme nu s-a prea ținut cont de didactica limbii române ca limbă străină. A venit apoi celebrul manual elaborat de o echipă condusă de regrettul Boris Cazacu; acesta a făcut epoca și mai este încă folosit. El este însă întemeiat pe metoda structurală, iar aceasta a fost de mult abandonată în predarea limbilor străine. Se impune aşadar elaborarea unui nou manual, bazat pe temeiurile comunicative.

Începuturile predării limbii române în Occident sunt legate de avântul metodei comparative-istorice, mai puțin de la sfârșitul lui decembrie 1989, erau frumoși eroi ai revoluției în direct, dar căteva zile după aceea, ne-am prefațat într-o subanimalică țară plină de azile de copii bolnavi de SIDA.

Morală: să ne cultivăm noi frumos grădini, fără grija de ce-ore zice vecinul. Și totuși există în lume locuri în care chipul României este văzut așa cum trebuie, întemeiat pe originala lui spiritualitate. Îmi pare rău să afirm că aceste locuri nu sunt ambasadele noastre, care, altfel, funcționează cum trebuie. Mă refer aici la lectoratele de limba română răspândite în toată Europa și în America (de Nord).

Am fost lector de română în Franța, la Montpellier (1966-1979) și la Paris (1987-1991). N-am să spun mare lucru despre ce-am făcut. Se poate reține că mi-am dat acolo doctoratul în 1968. Aș menționa însă că doi din studenții mei de la Montpellier sunt acum șefi ai secțiilor de română.

Cum unele centre, unde s-a predat

română în Europa, au trecut de centeză sau de jumătatea acestui prag, cum mulți din profesori sunt acum

productie, care, altminteri, ar înregistra creșteri aberante. Așadar, ele sunt cele care oferă în orice moment garanția securității noastre alimentare.

- Acuzațiile frecvente ce li se aduc vizează competitivitatea.

- Iar în multe cazuri, asemenea acuzații sunt gratuite. Pentru că nu puține dintre aceste unități sunt astăzi competitive pe plan internațional. Holdingul COMTIM, AGRICOLA INTERNAȚIONAL din Bacău și atâtea alte unități sunt de referință astăzi pe plan mondial, ca eficiență organizatorică și ca rezultate concrete. Spre asemenea tipuri de holdinguri trebuie să fie

complexe. Cei ce sunt împotriva acestor societăți, nu binele țării îl doresc...

- Ajungem astfel la un aspect care afectează și mai negativ condiția României: importurile de cereale.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" a analizat, prin căteva intervenții de substanță, apartinând unor specialiști recunoscuți, cauzele acestui mare neajuns; de la dv. am dor să cunoaștem cum și mai ales când va fi el înălțat?

- Condițiile remedierii sunt strâns legate de cauzele importului: situația cea mai grea a țării a fost în 1992, pentru că în toamna anului 1991 s-a semănătoare doar jumătate din suprafață necesară pentru asigurarea pâinii. În anul 1993 s-au făcut lărăși importuri, întrucât producția de cereale a anului 1992 a fost slabă. În schimb, producția anului 1993 asigură necesarul consumului de pâine și, ca atare, nu vor mai fi importate cereale în anul 1994. Un produs alimentar încă deficitar este zahărul și pentru a evita și acest ultim import, depunând eforturi ca în această primăvară să fie cultivată cu specia de zahăr întreaga suprafață necesară de 250 mii de hectare. Această suprafață poate asigura integral consumul anual de 650 mii tone de zahăr al țării.

- În ce măsură unele organisme internaționale, prin manevre sau evenuale presiuni, favorizează importurile românești de cereale și cum ar trebui acționat pentru preînțâmpinarea acestor importuri de subordoneare României sub raport economic?

- Nici unul dintre marii angrosiști ai Europei și ai lumii nu este interesat ca România să devină o mare putere agricolă. Concenția pe piață mondială este dură și noi trebuie să luăm măsuri de apărare. Mă întrebă: cum? Vă răspund: producând mult, de bună calitate și orientându-ne exporturile spre zonele tradiționale. Comunitatea europeană se confruntă cu o supraproducție agroalimentară și este riscant să creștem că vom putea pătrunde aici, în con-

Când încercam în ultimii ani să fac referiri comparative-istorice, efectul era adesea unul: nu se mai cunoaște latinitatea încă dinainte, iar franceza veche și mai puțin, istoria limbilor devine un lux.

De aceea, predarea limbii române în străinătate trebuie să se adapteze la contextele socio-culturale și epistemicale actuale. Important este că în prezent se cultivă pluriculturalismul și multilingualismul. Teoretic, există o nouă ordine culturală și lingvistică, în cadrul căreia culturile și limbile sunt egale între ele. Noi relații se preconizează, întemeiate pe dialogul între culturi. Toate culturile își au valoarea și specificul lor, care trebuie transmise altora în baza respectului reciproc. Cine are complexe de subdezvoltare se placează într-o ordine arhaică, neștiind ce vânt nou bate în lume.

În relația de interculturalitate revine însă din nou pe tapet problema înrudirii dintre limbi. Aceasta nu mai este plasată în perspectiva comparativă-istorică (interesantă în sine, dar la nivel specializat), ci în cadrul nevoii de comunicare în mai multe limbi. Noul mod de abordare vine din frâmantările proprii francofoniei, în general, și cunoașterile limbilor franceze în particular.

O nouă didactică este pe cale de a

fi pusă la punct, aceea a predării limbilor înrudite, în sprijinul limbilor române. Printre un scurt antrenament, pornit de la texte de înțelegere reciprocă, se ajunge la cunoașterea, la nivel pasiv, a limbilor române. Ideea este să ajungem să ne înțelegem repede între francezi, spanioli, portughezi, români.

De aici nevoia de elaborare a unei didactice a limbilor române, bazate pe analiza contractivă cu mai mulți termeni: se pun în evidență asemănările dintre limbile române vorbite astăzi, pentru a se face ușor transferul de la una la alta; se va insista asupra deosebirilor, în scopul evitării greșelilor de a transpune automat cuvintele și structurile - așa-numitele interferențe.

Nu mai spun că de reconfonță este senzăția de a aparține unei țări comunități, care a dat lumii nemuritoare valori materiale și spirituale.

De noi depinde ca dialogul să fie reciproc, să nu rămânem încă o dată simpli receptori ai mesajelor venite din altă parte. Rețeaua lectoratelor de limbă română din lume poate contribui decisiv la această reciprocitate, cu condiția ca ea să fie servită de oameni cultivați în raport cu cerințele noilor contexte și să fie sprijinită material de statul român, în beneficiul nostru al tuturor, "inclusiv cel material": în lumea romanică domină axioma potrivită căreia cultura precede economicul.

Prof. dr. Paul M

OPINII DE ACTUALITATE ÎN "OPINIA națională"

INTEGRALITATEA REFORMEI ȘI MIRACOLUL POSIBIL AL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

Lucrările profesorului Anghel Rugină abordează o gamă largă de probleme economice din perspectiva transformărilor teoretico-metodologice, cât și a aplicabilității lor practice. În acest bogat perimetru științific, un loc aparte își găsește și gândirea cunoștințului profesor în legătură cu teoria și practica economică în epoca de tranziție și după. Fără a face o exgeză a ideilor și raționamentelor care stau la baza economiei de tranziție în concepția profesorului Rugină, relevăm câteva reflecții asupra reformei economico-sociale în România generate de o lectură recentă a acestora.

După cum este firesc, ideea "reformei integrale" este nu numai acceptată, dar constituie și un numitor comun pentru cele mai diferite curente de gândire economică din țara noastră. În pofta postulării de plan a acestei cerințe, integritatea practică a reformei este departe de a se realiza. Explicații pot fi multe în legătură cu acest neajuns și, într-o măsură mai mare sau mai mică, se pot sprijini pe fundamente subiective sau obiective.

De ce suferă reforma economico-socială din țara noastră de incoerență?

În opinia noastră, una din cauze rezidă în faptul că economia de piață - pe care dorim s-o realizăm în România - este înțeleasă fie trunchiat, fragmentar, ruptă de condițiile istorice și social-economice, fie la modul ideal, de funcționare și organizare societală. În primul caz, "integralitatea reformei" lipsește datorită incapacității de a sincroniza transformările mecanismelor sale, în cel

de al doilea este vorba de o idealizare a unui mecanism (respectiv cel de piață) care, incomparabil mai bun decât cel totalitar, are totuși o serie de imperfecțiuni recunoscute și abordate în profunzime în toate manualele de economie din țările occidentale și resimțite în practică. Ca atare, este absolut necesar să se analizeze cu deosebită atenție imperfecțiunile pieței libere, concurențiale atât într-o economie matură de piață, cât și într-o în tranziție, pentru asigurarea unei reforme integrale.

De altfel, în teorie se și face distincția, de exemplu, între concurență "perfectă" - o construcție ideală - și cea "imperfectă" care se manifestă în economia reală. Când toată lumea îmbrățișează "economia de piață" - având o reprezentare mai mult sau mai puțin clară în legătură cu semnificația acesteia - pare de-a dreptul "jenant" probabil, pentru marea majoritate, să se trateze și "neajunsurile" unui astfel de sistem economic.

Este bine să nu ne hrănim cu iluzia că piață sau privatizarea, prin ele însăce, reprezintă un panaceu al economiei în tranziție, zguduită de tributul dureros al transformărilor. Să nu uităm că, altădată, și "proprietatea socialistă" reprezenta axiomatic leacul universal al tuturor problemelor economico-sociale! Așadar, reforma integrală, susținută de profesorul Rugină, impune abordări complexe, de ansamblu ale proceselor și fenomenelor economice, pe baze obiective, din care evident nu trebuie să lipsească luarea în calcul și a imperfecțiunilor, neajunsurilor, capcanelor și efectelor nefavorabile ce pot apărea

sau sunt deja verificate într-un sistem economic.

După cum se știe, una din imperfecțiunile pieței concurențiale a fost, este și va rămâne insuficiența informației economice care generează dezechilibre între cerere și ofertă, erori de comportament și anticipații nerealiste. Fără să ignore sau să ascundă existența acestui neajuns, atât teoreticianii, cât și practicienii economiei de piață au încercat să-l diminueze prin îmbunătățirea sistemelor informaționale, ca și a unor tehnologii adecvate, astfel încât informația a ajuns să fie astăzi unul dintre cei mai valoroși factori de producție. În plus, remarcă și faptul că acest neajuns a fost sensibil diminuat odată cu introducerea calculatoarelor în toate domeniile.

În economia de tranziție, fracturarea sistemului informațional capătă dimensiuni grave care ar putea, pentru o bună perioadă de timp, să compromită înseși laturile incontestabile valorioase ale mecanismelor de piață. În condițiile unui sistem informațional care nu oferă semnale la timp și de bună calitate, procesele decizionale sunt paralizate, lipsite de fundamentare. Exemple de imperfecțiuni ale unui sistem, care, voit sau nu, este privit unilateral, numai prin prisma avantajelor prezentate sau "citite în cărți", pot fi numeroase, dar lipsa de spațiu nu ne permite o continuare în acest sens.

Susținând economia de piață, recunoscând-i avantajele, cred că în egală măsură trebuie să-i semnalăm și neajunsurile, imperfecțiunile, astfel încât, în cunoștință de cauză, să-

putem realiza, în condițiile minimizării efectelor nefavorabile pe care le-ar genera acestea.

Potrivit părerilor profesorului Rugină, economia de tranziție se poate realiza "fără inflație, șomaj, deficit în buget și balanță de plată internațională". Ba mai mult, este posibil chiar "un miracol economic românesc", bazat pe convertirea legii nescrise a Omeniei într-un principiu fundamental de organizare socială, acesta fiind - afirmă numitul savant - sensul adevărat al expresiei de "miracol economic".

Dintotdeauna s-a considerat că somajul și inflația sunt, dincolo de limitele lor normale (naturale), factori de entropie economică și socială. Relevăm în acest sens că premisele principale de la care pleacă posibilul "miracol al economiei românești" sunt absolut corecte și nu cred să se găsească numerosi adversari ai acestora, întrucât ele se bazează pe compatibilitatea dintre echitate și justiție socială, pe de o parte, și eficiență economică, pe de altă parte, ceea ce se încadrează perfect în conceptul de "Omenie". Situându-se în condițiile economiei românești reale în tranziție, miracolul trebuie vizualizat și perceptuat la diferite niveluri și grupuri sociale, prin prisma ancorării tuturor membrilor societății noastre, dincolo de exacerbări ale intereselor personale, în multiplele elemente pe care le conține numitorul comun al României, pe plan intern și internațional. Într-o viziune optimistă, cred că disponem de întreaga forță necesară pentru a surmonta dificultățile și a realiza miracolul despre care vor-

bește cu atâtă convingere profesorul Rugină, dacă și numai dacă fiecare dintre noi vedem în integralitatea reformei în România o cauză personală căreia să ne dedicăm cu devotiiunea de care am dat dovadă de atâtea ori în situațiile limită ale existenței noastre.

Totodată, este bine să ținem seama de faptul că astfel de miracole s-au mai produs și se mai produc, că analiza și cunoașterea mecanismelor lor nu trebuie să ne conducă la concluzia că, nefiind japonezi, nemți, chinezi etc., nu le putem realiza. Dimpotrivă, aceste situații ar trebui să reprezinte un exemplu care merită orice osteneală pentru a fi urmat, ținând seama că reforma, progresul în general înseamnă o distrugere constructivă (și nu una demolațoare), bazată pe inteligență, cunoștințe științifice și tehnici moderne.

Miracolul economiei românești, ca orice operă de geniu, presupune har în proporție de 5% și, în rest, muncă. Cum acel 5% poporul român îl are, nu ne mai rămâne decât adăugarea unui efort de 95%, condiție nu numai necesară, dar și suficientă pentru transformări profunde în societatea românească. Posibilitatea realizării miracolului economiei românești mai depinde și de alți factori obiectivi și subiectivi. Favorizarea acțiunii acestor factori va depinde în mare măsură de cunoașterea de către fiecare dintre noi a mărimii relative și absolute a decalajelor economice, tehnologice și sociale semnificative dintre România și economiile dezvoltate, astfel încât să avem o reprezentare clară de unde plecăm și unde va trebui să ajungem întră realizarea "miracolului".

■ Dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de
Economie Națională

DIALOGUL SOCIAL între rigoare și finalitate

În complicata și dramatică luptă pentru a "ușura" tranziția la economia de piață, efortul de a implica că mai multe forțe, de a le consulta, a le cunoaște opțiunile în legătură cu strategiile propuse este benefic pentru toată lumea. Dar cu o condiție. Aceste interminabile și, uneori, epuizante runde de convorbiri să nu rămână un scop în sine, concluziile conturate de fiecare dată să nu se rezume doar la un simplu și obsesiv caracter explorator.

În asemenea cazuri, dialogul, fără a purta în sine și cu sine o anumită finalitate socială, creează doar aparență voinței de a cunoaște și alte variante, de a lărgi vizionarea strategică, a îmbogății pachetul de soluții posibile. Și, fără capacitatea de a înțelege sensurile opțiunilor formulate de partenerii de discuții și de a evalua implicațiile aplicării lor în corelație cu obiectivele fundamentale ale strategiei preconizate, nu se poate nicicum depăși pragul inițial.

Așa se face că astăzi, nu fără interes, la preocupările actuale de a se realiza un pact politic pe baza căruia apoi să se poată construi liniștea socială, atât de necesară pentru implementarea obiectivelor reformei economice, concomitent cu acordarea unei reale protecții sociale. Dar, în mod paradoxal, pe măsură ce dialogul se amplifică, sănsele de a se contura și soluții concrete care să contribuie la calmarea tensiunilor, la ameliorarea costului social al tranziției, parcă se îndepărtează tot mai mult. Finalitatea lui devine un fel de... fata morgană. Și, în această perioadă, când la "vârf" totul sau aproape totul se concentreză cu obstinație pe dialog, un dialog cu orice preț, când se consumă atâtă timp și energie care ar putea fi puse în valoare pentru a se putea rezolva măcar una din multele și dificile probleme implicate de această trecere ireversibilă la economia de piață, ai senzația că totul continuă să meargă de la sine și în sine, pe căi dinainte sătuite, că liberalizarea cursului de schimb devine tot mai pronunțată și mai umilitoare, inflația tot mai galopantă, suferința oamenilor tot mai crudă.

Același destin, aceeași "finalitate" o are și dialogul nesfârșit cu sindicatele ale căror revendicări, trebuie să recunoaștem, vizează cu precădere veniturile salariale. Aceasta și pentru că, poate, consultările se declanșează cumva post-festum și nu înainte de a se adopta măsuri care afectează nivelul acestora și, de cele mai multe ori, în absența patronilor și a managerilor. Pentru a nu mai aminti de numeroasele acțiuni de consultări și asistență, simpozioane și mese rotunde, colocviu și seminarii care sunt adeseori spectaculoase, dar după consumarea unor asemenea momente s-ar cuveni ca eventual sau cel puțin aceleași forțe organizatorice să-și pună întrebarea fundamentală: cu ce "capital" de informații și de experiență am rămas, și, mai ales, cum se poate valorifica, adapta condițiilor specifice țării noastre acest "capital"?

Altminteri, la capătul discuțiilor, singura concluzie prezentată uneori ca pe un câștig de preț și transmisă cu seninătate, firește de loc linisitoare, sună așa: "Rămânem în continuare deschiși dialogului!"

Sigur, o asemenea disponibilitate spre dialog este mai mult decât necesară; nimici și nicăieri nu poate afirma că definește întregul adevăr, cunoaște soluțiile optime de traversare a drumului spre economia de piață fără greutăți. Dar tocmai de aceea o astfel de disponibilitate se cere și se dă plin fructificată.

■ ADELA DEAC

PROPUNERI DESPRINSE DIN PARTICIPĂRIILE DE PÂNĂ ACUM LA DEZBATERE:

● Ar fi edificator pentru toată lumea să se organizeze o masă rotundă la care să participe economisti renumiți, de talie națională și internațională, din instituțiile de învățământ superior de profil, din Institutul Național de Cercetări Economice în prezență, dacă se poate, chiar a acad. Rugină. (Prof. univ. dr. MIHAI PĂRĂLUȚĂ)

● Pe baza studiului oferit de profesorul Anghel Rugină se impune elaborarea unei noi sinteze între știința economică și practică, între clasicismul echilibrelor și globalismul monetaristilor, pornind de la soluții bazate pe realitățile actuale și pe situațiile previzibile ale realităților potențiale. (Dr. Constantin CIUTACU, director științific al Institutului de Economie Națională)

● Considerăm că ar fi profitabil atât în planul științei economice, cât și în cel al acțiunii practice dacă am constitui un laborator științific în care să se întâlnească profesori, cercetători, studenți, specialiști din instituții de sinteză, din întreprinderi economice,

care să dezbată și să-și spună părerea în legătură cu tezele și propunerile cuprinse în fragmentele din studiu publicate. De asemenea, s-ar putea face un experiment referitor la modul concret de aplicare practică, s-ar putea evalua rezultatele. Suntem convinși că, atunci când se află în România, profesorul Anghel Rugină ar avea amabilitatea de a participa la asemenea dezbateri și experimente. (Prof. dr. CORALIA ANGELESCU)

● Se simte nevoie acută a unui sistem informațional pentru cunoașterea mărimii relative și absolute a decalajelor economice, tehnologice și sociale semnificative dintre România și țările cu economii dezvoltate, care să ofere semnale la timp și de bună calitate, în așa fel încât să se poată asigura o reprezentare clară asupra stadiului de unde plecăm și a nivelului la care va trebui să ajungem întru realizarea "miracolului". (Dr. GHEORGHE ZAMAN, directorul Institutului de Economie Națională)

Sufletul nu-i de vânzare

BASM-PARABOLĂ
de ION DODU BĂLAN

*Se dedică studenților Universității
"Spiru Haret"*

Au fost odată doi oameni.

Adică un bărbat și o femeie. Să zicem domnul și doamna Ionescu, sau "părinti fără copii" cum îi poreclise satul. Asta a fost demult, demult pe când peștii cei mici îi înghițeau pe cei mari, pe când urși cu cimpoi mânau prin păsunii cirezele de boi, pe când lupul era miel și leul cățel, iar întelepții conduceau lumea cu maximă siguranță cum ar conduce șoferii azi mașinile. Era pe vremea când Luna stătea ziua întreagă de vorbă cu Soarele pe bolta cerească, așa cum stau doi parlamentari în timpul unei ședințe comune a Camerei și nu alergau alăndalul unul după altul, fără a reuși să se întâlnească vrednată. Strălucitorul Soare stătea de vobă cu auria Lună cum stă azi poetul senator Corneliu Vadim Tudor cu Ana Blandiana sau poetul senator Adrian Păunescu cu criticul senator Nicolae Manolescu. Atunci, demult, tare demult, doi oameni trăiau liniștiți și fericiti într-o societate civilă și democratică, fără nici o grija, precum cuci în frunze și viermele în rădăcina hreanului. Ba uneori li se părea că stau în sănul lui Avram sau în dulcea grădină a Raiului. Ograda le era plină de orătăni și de vite. Casa frumoasă și curată; grădina bogată și holdele încărcate de roade, căci muncea și aveau. Pe vremea aceea nu erau cote de dat la stat, nu erau gospodării colective agricole în care să slugărești pe degeaba, să te faci că muncești și ei să se facă și te plăti... Lucră și aveai. Ceva le lipsea, însă. Vezi zice - după poveste - că vreun moștenitor. Da și nu! Dar, mai degrabă nu, căci moștenitor aveau; avuseseră un fecior de totă frumusețea, mintos, voinic și curajos, precum simpateticul actor Florin Pieric. Dar într-o zi parcă-lă vrăjit cineva și a plecat în lumea largă. S-a dus și dus a fost. Demult nu mai știau însă, pe unde-l poartă pașii. S-o sburătăcăt prin lume, ca o pasare călătoare, și nu mai știau nimic despre el. Păsările se întorceau primăvara, iar el... nici vorbă. Parcă-lă înghițit pământul. Zi și noapte oftau părintii și se întrebau: s-o fi înșurata cu vreo fată bogată sau cu vreo odraslă de împărat și nevastă-sa, fuldul și străină de datinile noastre, nu l-o filăsând să mai stea de noi?... O fi căzut în vreo încăierare de flăcăi, pe la vreun han, că era aprig la mână și iute la fire, ca domnul Tico Dumitrescu la mitinguri, ori o fi pierit ca un păgân, fără lumărire la căpătăi, în luptă cu dihările pădurilor?

Cine poate să-i?...

Ceea ce ei știau era că le lipsea de lungă vreme de-acasă, că lor li se slieau puterile, văzând cu ochii, și că

se topeau, ca omul de zăpadă, de dorul lui. Își simțea caierul vieții pe sfârșite și firul timpului gata să se rupă ca-ntr-o romanță de Vasile Milițaru.

Îl chemau ziua și noaptea, de pe unde-o fi, dar el nu se arăta. Parcă îl înghițise pământul... Parcă n-ar fi fost niciodată în ograda și casa lor.

Mama facea uneori și descărantece, doară-doară se va întoarce acasă "fiul lor risipitor". Aducea apă de pe roata morii într-un ulcior. O punea să fiarbă până dădea în clopot. Apoi lăsa o vârtelnită de pe care depărname tortul de cânepă. O suia în podul casei și o aşea în locul unde ieșea fumul cel mai gros din horn.

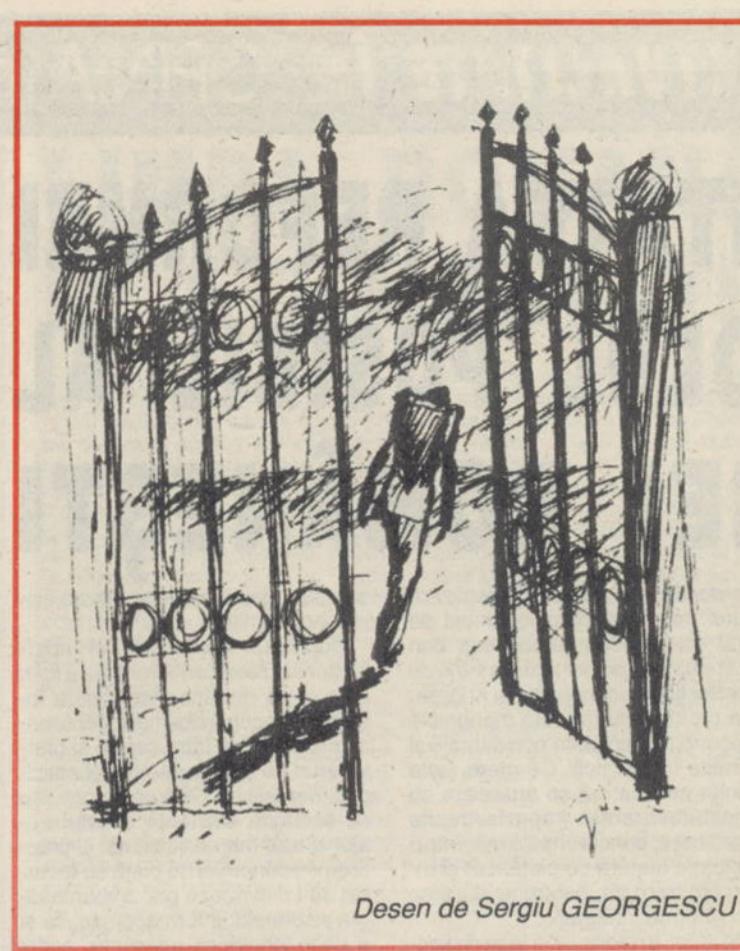
Înălvălia vârtelnită într-o haină a feciorului dus prin lume și începea a învărti vârtelnită zicând în soaptă: "Nu învărtesc vârtelnită, ci mintea lui Dusprinlume! Si gândul lui să n-albă stare/Nici alinare/Până când la mine n-a venit/Până ce cu mine n-a vorbit..." Dar vraja nu avea efect și durează le sporea continuu.

S-aduci pe lume o ființă, s-o crești mare, cu lacrimi și cu sudeare, și-apoi să n-o mai vezi, ca și când n-ar fi fost, e un lucru chinuit și fără nimic, e ceva ca un blestem de la părintii și urgle a lui Dumnezeu.

Așteptau bătrâni în poartă, cu mâna streașină la ochi; așteptau cu durere în suflet și cu disperare să vie Dusprinlume - cum îl porecliseră - dar nimeni și nimic nu-l aducea... nici vântul, nici pământul. Se zvonise că aterizase pe câmpul satului lor un extraterestru cu o farfurie zburătoare. A fugit să-l roage să-i aducă feciorul dar n-a găsit pe nimeni. Se-a târziu, când o pală de vînt le lovea fereastra, li se părea că bate el cu mâna în geam. Săreau la fereastră, dar vântul fugea ca o arătare; se spulbera ca fumul, și de afară îl privea însăși împărtășitorul întunericul cu ochii lui orbi și înforători, îl privea pustiul care le aducea în suflete o groază de pe tărâmul celălăut.

Băiatul nu venea... l-a părăsit și i-a uitat, ca pe o moară stricată... A părăsit satul cu cimitirul din deal în care i se odihnesc străbunii, a părăsit câmpia cu oile, câmpul cu grânele și s-o dus...

S-a înșurata departe, departe cu o fată bogată, dar cu inimă spuscată, cu cirezi de vite și dealuri împădurite, cu holde și heleștee, cu căruțe și hîntee, dar care era urâtă ca Muma Pădurii, și se împiedica în umbrelă ca-ntr-o tufă de spini și n-avea suflet... N-avea suflet, cum n-au alții un ochi sau un rinichi, sau obraz deșeu două fețe. Să fiata asta, de fapt femeia - că mai avuseseră vreo trei bărbați pe care, după ce i-o umilit și i-o batjoc-

Desen de Sergiu GEORGESCU

rit, încât râdeau și curcile de ei, i-a băgat în mormânt - i-o zis la nuntă, arătându-i grajdurile pline de vite cornute, de cai și de catări, de oi, de capre și de căte toate:

- De-aici înainte nu mai ai neamuri... N-o să le mai știi limba și n-o să mai ai amintiri... Să-ți socotești sufletul vândut pentru totdeauna pe toată bogăția asta. Să ști că te-ai îngropat în ea. Aceste sunt neamurile tale... Sărută-le-n bot, ca un netot, ca să te iubească și să te prețuiască... Scofălcita femeie, scundă ca un titirez, cu o căciuliță de lână pe cap și cu o voce de pisică răgușită, își încheie tirada rânjind la el ironic.

- Mama facea uneori și descărantece, doară-doară se va întoarce acasă "fiul lor risipitor". Aducea apă de pe roata morii într-un ulcior. O punea să fiarbă până dădea în clopot. Apoi lăsa o vârtelnită de pe care depărname tortul de cânepă. O suia în podul casei și o aşea în locul unde ieșea fumul cel mai gros din horn.

- Tot ele! Ele își sunt și neamurile și părintii... Închipui-ți că ești Făt-Frumos - Fiul lepiei sau al Oli sau al Măgăriții... și resemnează-te! Aici ești pe alt râram, unde funcționează alte forțe și alte legi...

- Nu pot face așa ceva pentru nimic în lume! E neomenesc ce-mi ceri, e împotriva firii... Așa ceva se asemănă cu o moarte... Eu am dorit să mă depășesc, să mă ridic la lumea bună nu să decad în rândul animalelor...

- Atunci închipui-ți că ești Făt-Frumos din Lacrimă sau dintr-o floare; dacă vrei, dintr-o buriană, dintr-un ciuline, ori din altceva, din ce vrei tu, dar lasă mofturile astea... Nu poti fi și cu cirezile de vite și cu neamuri nepărăsite...

- Cum?! Trebuie să-mi părăsesc neamurile și părintii?!

- Uită-ți părintii și neamurile, uită-ți prietenii copilăriei, uită-ți obiceiurile și datinile, uită-ți limba în care ai zis mamă și tată și învăță a mugii și a lătră și a necheza ca noile tale neamuri.

Îi cerea să facă ceea ce fac unii pe la anumite posturi de radio și prin ziare...

- Mofturi zici?! Mă uluiesc! Cum poti gândi și vorbi așa?!... Cruzimea asta nu o merită nici un câine, necum un om cu suflet și cu simțire, care urmează a-ți fi bărbat și a dormi cu tine în pat?

- Ehei, nu te pripă, nu-ți face visuri... O să vedem noi cum e și cu culcatul asta... Poate te folosești numai din când în când, ca pe un taur sau ca pe un armăsar.

Mătrăguna, fiindcă așa o chemea pe pipernică femeie cu voce stridentă - a picurat atunci un praf în pahar, fără ca el să observe. Praful era dintr-un fir de păr de pe un lup alb, care trăia numai prin pădurile sălbaticice ale Mătrăgunei și avea puțere să farmecă, să zăpăcească omul de cap, să-l facă să uite și să vorbească fără sine, blamându-și foștii prieteni, neamurile și părintii, cum vedei că și-blamează astăzi unii din generația care mai ieri, alătării au fost Șoimi ai patriei, Pionieri, Uteciști, activiști la C.C. al U.T.C., redactori la "Munca", la "Scânteia tineretului", la "Convorbiri comuniste",

vioaie și frumoasă, tărându-se prin iarbă, se luă după ea. Să se duse, se tot duse, până la marginea pădurii, de unde soarele se vedea scăpătând, săngerând, după dealuri. Deodată, șopârla se furiașă pe sub un frunzis uscat, prin niște galerii tenebroase și se ascunde într-o gaură îngustă, în care omul nu putea pătrunde, iar când păși dincolo, ieșă sub chipul unei zâne bălaie, cu părul de aur căzut peste umerii goi, era ca ruptă din soare, ba parcă la soarele te puteai uită, dar la dânsa ba. Zâmbi și începu să-i vorbească bland, cu graiul Mioriței:

- Să nu te sperii de mine! Eu vin de departe, de pe-un picior de plai și o gură de rai, din țara de dincolo de păduri, brăzdată de ape limpezi și acoperită cu câmpuri de mătase, vin din vremea în care istoria s-a făcut poveste; am venit de jalea și mila părintilor tăi, care stau să se stingă pe prispa casei din bătrâni și nu pot muri de dorul tău.

- Eu n-am părinți, n-am neamuri, n-am pe nimeni pe lume, zise Făt-Frumos Dinburiană. Am numai o nevastă ca mama pădurii și o avere nemaiapomenită. De fapt, avearea-i a ei, că eu îs mai mult slugă... Slugă la o năsalnică stăpână pe-o țară străină, la o muiere cu capu amână și fără defecă.

Nevasta era pipernică, gheboasă, cu vocea pițigăiată și pură pe cap o căciuliță făcută din păr de soarece.

- Nevasta și avereia îi au omorât amintirile și te-ai făcut să-ți uită părinții, nenorocitive!

Zâna luă în mână de lângă un gorun bătrân, o crăiță roșie, frumoasă, în care erau trei pictări de apă vrăjite de Altari și-l îndemnă să le bea. Le bău și începu să se simtă alt om; mai întâi un om cu minte limpede.

- Eu am părinți? Eu pot avea amintiri? Dar nici nu știu ce-s alea...

- Amintirile-s raiul din care omul nu poate fi izgonit niciodată... la busuioacă acela de lângă tufa de mure, găndește-te că botezul se face cu un smoc de busuioacă, că tu și neamul tău cu el v-ătăi botezat, freacă-te cu el pe la ochi și-o să renăști în altă lume... și-o să ai amintiri multe și frumoase... și-o să fiă iar omul care ai fost... și nu slugă cu viață fără rost. Un om cu ținere de minte și cu amintiri. Un om cu rădăcini în vremea și pământul străbunilor.

Făt-Frumos Dinburiană luă un fir de busuioacă și se frecă la ochi. Miroslul lui fu atât de puternic încât-i a refăcut amintirile: de la sfânta cristelnită din biserică în care a fost botezat, până la ultimul botez când părintele Dochianu l-a stropit cu apa sfintă.

Dintr-o dată, o lume se năruie în fața lui și se ivi o altă. Îi veni în minte imaginea casei în care s-a născut, școală și biserică din deal, satul natal, râul și pădurile din jur, jocurile copilăriei, datinile de Crăciun și de la Paști, obiceiurile oamenilor, de la nunți și înmormântări, ritualurile, prima dragoste și, în suflet îi năvăli, ca o apă vijelioasă, dorul de părinti. De sub ceața deasă a unei jumătăți de secol îi apără aevea în fața ochilor chipul mamei, torcând lângă vatră și spunându-i povesti, chipul tatălui, îndemnând boii să plece cu plugul la câmp; își aminti chipul lui de altădată, mărturisirile făcute mamei că el va rămâne toată viața nedeslipit de locurile și oamenii copilăriei. Să, doamne, cum trădase, cum îi înșelase pe toți și pe toate care, iară, i-au rămas atât de credincioase.

Îi cuprinde un plâns nervos, cu sughiuri adânci și i se pără că înima îi arde ca un tăciune și se face scrupe.

- Cum am putut să fiu atât de nemeric?!; cum am putut să-mi dau sufletul pe-un blid de ciorbă și-apoi pe o cireadă de vite?! Știam, doară, de la mama că sufletul nu-i de vânzare, că el nu se poate da și nu se poate vinde pe nimică-n lume.

Nici pe munți de aur.

Vânzarea sufletului și moartea minții. C-a fost la noi în sat unul Ignat care și-a vândut într-o seară la beție sufletul Dracului și-apoi a fost obligat să vândă tot satul, cu câmpurile,

pădurile și apele lui. Ce mai jale, ce mai viață amară pe toată lumea! Venea Necuratul și făcea ce voia cu oamenii. Îi punea să se certe, să se înjure, să se bată și să se omoare între ei, își bătea joc de nevestele și copilelor lor, le lăsa feciorii și-punea să-i facă lui o armătă, pe care o folosea apoi împotriva satului lor... Viața devenise un iad. Oamenii erau

în stare să-și curme zilele. Totul până-ntr-o zi când un flăcău, luându-și inima-n dinți, îndrăzni să-i strige la apusul soarelui:

- Pieci draci! și dracul a și pierit, căci vorbele pline de căință ale feciorului i-au luate puterile malefice.

Fără îndoială, gândii flăcăul, omul nu-i arbore, nu-i legat prin rădăcini materiale de un anume loc. El n-a rădăcini fizice, dar e dator să aibă rădăcini spirituale fiindcă altfel vânturile vietii îl vor vânta prin lume ca pe un ciulini din Bărăgan. Omul e făcut să umble, să călătorească, să se frece puternic de aspirimile vietii și să cunoască lumea, la ea acasă. Omul trebuie să umble, să vadă lumea, să învețe de la alții, dar nu trebuie să-și uite locul în care s-a născut și s-a făcut om, și, fiindcă nu e pom, nu-și poate uita părinții, neamurile și conaționalii... Omul nu trebuie să umble ca să devină slugă, când poate fi stăpân la el acasă.

Ochiul soarelui s-a înroșit de plâns și se ascunde sub gene dese de nori. Păsărilele cântau vesele în crengile copacilor, pe când ziua dispare în țările cerului, învăluitoră, într-un voal de lumină, care azi ne-aminti de lumina miraculoasă din tablourile lui El Greco... Calul sforă

puternic și pornește la drum spre casă.

În vreme ce se petreceau toate acestea, de undeva, dintr-o curătură de lângă ruina părăsită a unei cetăți sau a unei mânăstiri, se apropiere de el un cal alb, gata înșeuat. Se opri, sfărăi puternic pe nările larg deschise, scormoni pământul cu piciorul, făcând un semn care-l cutremură adânc pe Făt-Frumos Dinburiană, și-i zise:

- Saltă pe spinarea mea, stăpâne, să te duc ca vântul și ca gândul, că te caută zgrijuioara de nevastă, cu o falca-n cer și cu una-n pământ și praf te face, de te-o descoperi. Urcă-te să mergem acasă, unde ne e locul și unde ne mai aşteaptă cineva... Înțe-pe bine, să nu cazi fără ţea... Pe spinarea mea n-a stat și nu va sta, ca o povară, ţeaua de pe măgar.

Și-au plecat și cred că au ajuns demult... fiindcă din toată bucuria căinței fiului risipitor și a reîntâlnirii cu tot ce i-a fost drag a mai rămas doar povestea pe care v-am scris-o aici și tâlcui ei presărat printre rânduri.

Oamenii trec, povestile rămân ca să le spunem din tată-n fiu și să ne fie de învățătură...

20 III 1993

ÎNTRE FALS ȘI ADEVĂR ISTORIC

LIMBA ROMÂNEASCĂ SAU MOLDOVENEASCĂ?

Rezultatul din îndelungatul proces al dezvoltării poporului nostru, națiunea română nu putea să se desfășoare în evoluția ei decât în același spațiu geografic, denumit obișnuit și corect spațiu de etnogeneză și conviețuire permanentă - Spațiu carpato-dunărean-pontic. Mult timp s-a folosit - iar unii mai delimitizează incomplet și astăzi acest spațiu - această denumire fără precizarea limitelor sale nord-estice pe care o reprezintă fluviul Nistru. Mult timp, în opinia noastră, istoriografia română a folosit și mai folosește încă, într-un mod mai puțin inspirat, denumirile medievale ale provinciilor românești: Moldova, Transilvania, Dobrogea, Banatul, Basarabia, Bucovina și numai Munteniei i-a spus Tara Românească. Omul de rând, mai puțin avizat în ale istoriei și cu atât mai mult un străin, ar putea să considere că numai această provincie a fost denumită în mod expres Tara Românească, și că celelalte nu ar fi românești. De aceea, pentru perioada de până la constituirea națiunii române, aș fi adeptul denumirilor - mai ales în manualele școlare - de Tara Românească a Moldovei, Tara Românească a Transilvaniei, Tara Românească a Munteniei, Tara Românească a Dobrogei etc.; s-ar putea evita, astfel, unele confuzii de interpretare, făcute, uneori, în mod tendonțios.

Epoca modernă, cu trăsăturile sale caracteristice, a favorizat procesul de formare și afirmare a națiunii române. Conștiința de neam a căpătat noi dimensiuni și impulsuri în condițiile liberei circulații a capitalului. Odată cu libera circulație a produselor, cu amplificarea schimburilor și cu amplificarea și interferențele de idei. Înjurul piețelor economice unitare, românii s-au cunoscut mai bine, și-au confruntat ideile, s-au observat reciproc și s-au identificat mai bine. Centrele economice au devenit curând și centre administrative, politice, culturale, militare, religioase, în care pulsa o viață nouă; s-a dezvoltat o viață urbanistică ce a conferit poporului nostru (la fel ca și altor popoare) forme noi de organizare, structuri noi, de natură să permită conștientizarea de sine a națiunii române. Prefacerile care au condus la constituirea națiunii române s-au produs, deopotrivă, în întreg spațiul de etnogeneză și conviețuire, adică și în Banat, și în Transilvania, și în Muntenia, și în Dobrogea, și în toată Moldova

dintre Carpați și Nistru, astfel că națiunea română, odată formată, ca orice națiune, a căpătat un caracter unitar.

A vorbi astăzi de existența a "două națiuni": una românească și altă moldovenească, rezultate din același popor, e ca și cum ai afirma că doi frați sau două surori și-ar renegă proprietatea, spunând că unul aparține, mamei, iar celălalt, tatei. Istorioagrafia noastră nu a înregistrat o aberație mai mare decât cea auzită astăzi, dincolo de Prut, privind existența a "două limbi" și a "două națiuni", aparținând același popor - poporul român.

Rapturile din teritoriile românești comise de către vecini de-a lungul veacurilor (încă din secolele XI-XII, Transilvania - de către maghiari; 1718 - Oltenia și Banatul - de către habsburgi; 1775 - Nordul Moldovei, denumit ulterior de către habsburgi-Bucovina; 1812 - partea de Răsărit a Moldovei - Basarabia - cuprinsă între Prut și Nistru, acoperătă de către ruși) au perturbat evoluția normală și unitară a națiunii române, dar nu au avut și darul de a fi alterat sau înălțat esența acestei națiuni. Așa cum nota (în secolul al XVII-lea) eruditul cronicar Miron Costin în valoroasa-i lucrare intitulată **De neamul moldovenilor**, străinii ne-au denumit cu nume diferite în anumite momente istorice (vlahi, volohi, valah, olah), dar noi nu ne-am zis niciodată altfel decât români, nume provenit de la *romanus* - strămoșii noștri, alături de daci.

Toate dislocările și colonizările făcute de către acaparatori în teritoriile românești vremelnic cucerite și stăpânite cu forță nu au putut distruga ceea ce se încheagă de la început - poporul român și, apoi, națiunea română. Unul dintre elementele fundamen-

tale care au contribuit esențial la păstrarea ființei românești a fost și este limba. Limba - principal mijloc de comunicare între oameni - a identificat și identifică popoarele și națiunile. Pentru identificarea unei limbi se au în vedere două trăsături cardinale: fondul principal de cuvinte și structura gramaticală (sintaxă, morfologia).

Or, fondul principal de cuvinte al limbii române și structura gramaticală a acesteia sunt eminent de factură romanică, latină. Să afirmi astăzi că națiunea română este una iar națiunea moldovenească, alta, că limba română este altceva decât limba moldovenească, reprezentă, în opinia noastră, denaturarea cea mai grosolană a secolului, a adevărurilor științifice - istorice și lingvistice.

Națiunea română și limba română pe deplin constituie au devenit vecine - în granitele teritoriale - cu expansiunea țărismului rus numai la sfârșitul secolului al XVIII-lea (Tratatul de la Iași, 1792, în urma războiului rus-aostrou-turc), când Turcia a cedat Rusiei teritoriul dintre Bug și Nistru (Transnistria). Numai de atunci a pornit râvnă extinderii și peste Nistru, spre Prut, fiindcă până la acea dată vecinii noștri de la Răsărit fusese sătări din Crimeea și ucrainienii. După ocuparea Basarabiei, în 1812, de către ruși - cedar abuziv din partea turcilor, care au nesocotit prevederile Tratatelor de Capitulații medievale, iar negustorul Manuc-bei și dragomanul Dumitache Moruzi au fost corupti cu bani grei de către ruși, tăinuind sultanului o scrisoare a lui Napoleon Bonaparte prin care Poarta era informată de începutul campaniei împotriva Rusiei, - a început și procesul diabolic de rusificare. În poftida politicii de rusificare fortărat, românismul basarabenilor s-a păstrat nealterat, încă și în prezent sentimentul și conștiința românească sunt treze, neputându-se vorbi de o pretinsă națiune moldovenească și o limbă moldovenească, acestea fiind pe deplin românești.

Niciodată un român aflat în afara țării, indiferent din ce provincie istorică provine, nu și-a spus că este muntenan, oltean, moldovean, transilvănean, basarabean, bucovinean, ci numai român. Termenii provinciali au fost folosiți doar pentru o anume personalizare în interiorul României. În monumetală sa operă Hungaria sive de originibus gentis situ, divizione, habitu atque opportunitatibus - 1536 (Ungaria sau originea neamului, așezarea, împrășterie și felul de a fi al locuitorilor (românilor - n.n.), precursorul umanismului românesc, Nicolaus Olahus spunea despre asemănarea moldovenilor cu muntenii: "... Moldovenii au aceeași limbă, aceleași obiceiuri și aceeași religie ca și muntenii. Se deosebesc doar la îmbrăcămintă. Ei se tăin de neam și mai viteză decât muntenii..." "Limba lor și a celorlalți români, ca unii care sunt coloni ai romanilor..."

Cronicarul Grigore Ureche, demonstrând originea latină a poporului român, afirma în "Letopisul Țării Moldovei", că: "... de la Rām (Roma, - n.n.) ne tragem și cu a lor cuvinte ni-mestecat graiul...", iar stolnicul Constantin Cantacuzino, referindu-se la obârșia comună a românilor, spunea că "Toți dintr-o fântână au izvorat și cură", adică toți suntem frați români și ne tragem din aceeași sorgintă (moldoveni, munteni, transilvăneni, basarabeni, bucovineni, dobrogene, bănăteni). Si încă un fapt istoric: când, în 1643, mitropolitul Varlaam, sub domnia lui Vasile Lupu, tipărea la Iași, cunoscută și mult răspândită Cazanie a lui Varlaam, nu a denumit-o Carte moldovenească de învățătură, ci Carte românească de învățătură, spre a fi preînțeles tuturor românilor, indiferent de provincie istorică.

■ Prof. dr. JEAN CIUTĂ-BACĂU

LUNA BASARABIEI

Sub acest generic, pe baza unui program complex de manifestări, se desfășoară un larg și variat evantai de acțiuni cultural-artistice dedicate apropiatei aniversări a reîntregirii țării prin aliperea la patria-mamă a Basarabiei. Binecuvântata zi de 27 martie 1918, când Sfatul țării de la Chișinău a adoptat hotărârea istorică de a se uni cu Tara, de reveni în matca strămoșească și prin care marea noastră istoric Nicolae Iorga aprecia în modul său inconfundabil că "Basarabia și-a cerut acasă", reprezentă pentru toți cei cu simțire și cuget românesc o adevărată sărbătoare.

În cadrul amplelor manifestări consacrate cinstirii acestui eveniment cu acute reverberări în conștiința și inima noas-

tră s-a înscris și expoziția pictorului moldovean Pavel Guțu deschisă la Cercul Militar din Capitală. Cu prilejul vernisajului, autorul lucrărilor, înfățișând momente de referință ale luptei pentru unire, expuse pentru prima dată în România, și-a exprimat speranța că această fereastră, deschisă către sufletele tuturor românilor de pretutindeni să aducă aerul unei primăveri veșnice pentru permanenta revigorare a unității noastre spirituale, a conștiinței noastre de neam, o perspectivă dătătoare de speranță pentru toți cei ce gădesc și vorbesc aceeași frumoasă și dulce limbă românească.

■ A.D.

Ca Dunărea și Carpații NICOLAE IORGĂ

Nicolae Iorga n-a fost numai o imensă personalitate, ci un univers.

Însăși înfățișarea sa fizică tulbură; avea o statură masivă, de uriaș, un bărbat înalt, impunător, vânoș, cu o barbă lungă, neagră, ușor încărunkită cu fire argintii; cu ochii negri, pătrăzători, plini cu o lumină interioară.

În stradă, impresiona nu numai prin mersul său având ceva mareț în mișcare, dar și prin adagiul vestimentar: faimoasa pălărie neagră cu boruri mari. Întotdeauna purta în mână o geantă cu cărți iar în dreapta, nelipsită umbrelă.

Portretul lui este al unui personaj tulburător, apropiat de basm, bun și bland, gata să dea sfaturi, să aprecieze munca studentului sau a Tânărului cercetător. Așa a fost Iorga, Marele Român, Omul, Profesorul, Savantul, Istoricul, Scriitorul, Luptătorul, personalitatea care a impresionat în atâtea rânduri lumea academică a Europei.

Cu o inteligență fără margini nu rămânea niciodată nepăsător în fața unei informații, a unei idei noi; întotdeauna lua atitudine, fie sprijinind ideea, fie criticând cu vehemență, invocând în sprijinul părerii sale argumente izvorăte din nesfârșita bogăție a cunoștințelor și cugetărilor sale.

Iorga se distinge printr-o gândire tumultuoasă, caracterizată prin tendință sa înăscătușă de a sili multimea cu noștințelor sale să intre într-un cadru relativ restrâns, fără a lăsa nimic pe din afară, fără a jefui nimic din ceea ce i se părea interesant și demn de a fi spus. Două erau elementele propulsive ale elaborării sale cotidiene: putea de muncă și memorie.

Din noianul de materiale care se perindau zilnic pe biroul său, nimic nu scăpa ochilor profesorului. Întra în birou la ora 6 dimineața și până seara, în deplină singurătate, îl interesă totul cu o lăcomie și putere de percepere supranaturală. Săruia cu o incredibilă viteză, cu o inteligență creatoare strălucită.

Mereu în activitate, creierul său urzea răspunsuri la discuții care uimeau prin originalitatea ideilor și prin cascada, frumoasă depănată, a asociatiilor erudite. Vorbea fără opriri, trecând de la o idee la alta, tâșnătă spontan și ducându-te ca un suvoi de ape spre largul liman al unei splendide sinteze. Verbul său te captiva, te încântă.

Iorga aprecia în mod deosebit vitalitatea poporului român pentru care a trăit, a luptat și a murit, înfrântând forțele oarbe ale destinului, ca un ero

mareție imaginilor și neașteptata succesiune a unui vocabular colorat, expresiv, curgând într-o cuceritoare înlănțuire de nestemate. O mare insușire a sa erau spiritul de comunicativitate, umorul său, uneori naiv, simpatia cu care înconjura con vorbere cu cei din jur.

Omenia lui se manifestă și prin atenția pe care o acordă omului. Răspunde personal și fără deosebire oricui îi scria sau îl felicită.

Sinceritatea cutezătoare și neconformistă era o altă trăsătură a temperamentului său. Când cinea îi contrariează, Iorga devenea repede irascibil, ochii revârsau fulgere, glasul căpătă flexiuni de oțel și întreaga sa făptură devinea un vulcan clocoitor de indignare și mânie. Violența sa se contura în fraze tumultuoase, crescând în intensitate ca un uragan care mătură totul încale.

Cursurile profesorului Iorga impresionează nu numai prin dinamismul lui formal, ci și prin procedee și structură.

Iorga oratorul a fost, într-adevăr, ascultat de-a lungul unei jumătăți de secol și a fascinat un număr incalculabil de oameni. Folosea orice prilej de a fi vorbit oriunde, de a fi folosit orice subiect.

Studiind mecanismul psihologic al personalității lui Iorga, ne dăm seama că o pasiune, odată declanșată, era înșisă că o rajunea a vieții, că o posibilitate de a împlini o misiune socială. El concepea trăirea ca o mișcare neconținută care asigură puritatea.

Este un exemplu pentru tineret, pe care-l îndemnă neconținut spre activitate: "Fericirea nu poate fi decât în avânt, în faptă și cel mai mult în beția de mulțumire după fapta săvârșită."

Îndrăgostit de căutare, prin tumultul său temperament de om de știință, de artist, Nicolae Iorga nu stătea locul, ci colindă tinuturile țării, căuta urmele trecutului, însuflețea conștiințele pentru asanarea societății românești. Căci Iorga unea, în uriașă personalitate, înțelegerea vibrantă a trecutului cu flacără poeziei hrănitoare și calda sa simțire.

Iorga aprecia în mod deosebit vitalitatea poporului român pentru care a trăit, a luptat și a murit, înfrântând forțele oarbe ale destinului, ca un ero

și martir al neamului românesc. Cincizeci de ani de muncă puși în serviciul țării n-au putut să oprească banda de asasini cu labele păroase să ni-l răpească... Academia a tăcut. Universitatea a tăcut. Magistratura a tăcut. Societatea Scriitorilor Români a tăcut. Presa a tăcut și ea. O țară întreagă a tăcut atunci. Dar pe Nicolae Iorga și fizicește îl credem nemuritor; el face parte din trupul țării noastre, ca Dunărea și Carpații.

■ Mariana DUMITRESCU, studență

"VOLATILITATEA" OPINIEI PUBLICE

(Continuare din pag.1)

Autorii, profesori la Western Michigan University și Brigham Young University, explică semnificația acestei orientări prin faptul că "în ultimii ani, studiile regionale, sondajele de opinii au câștigat teren" ca rezultat al dependenței tot mai mari de grupurile regionale și al unui interes redus pentru programe globale".

Seminarul de la Bruxelles, așa cum este el prezentat în revista NATO (nr. 6/dec. 1993) pare să adrepte dar și contrazice aprecierea de mai sus. Iar aceasta, pentru simplul motiv că NATO a încetat să mai fie o simplă organizație regională, după ce, cum scriu autori citați, "opusul său, Organizația Tratatului de la Varșovia", a dispărut, s-a dezintegrat după ce decenii întregi încercase "de asemenea să creeze un sentiment de unitate bazat pe interese comune de securitate"⁹.

De fapt, NATO tinde să ia dimensiuni "multizionale", dacă se poate spune așa, dimensiune sesizată de seminarul de la Bruxelles, nu numai prin proveniența participanților, ci și prin problematica pusă în discuție, prin evaluarea și analiza unor semnificative sondaje de opinie.

Continuând comentariul acestora tocmai datorită împrejurării că în noua situație istorică, opinia publică din diverse țări, iar prin aceasta opinia publică internațională, au devenit mai active și demonstrează o relevantă percepție a schimbărilor, inclusiv a rolului NATO ca organism ce tinde să depășească funcțiile sale strict regionale. În același timp, imaginea sa în lume, ca și în "zona fostului advers" se schimbă lent. Un sondaj de opinie din Rusia, de după puciu din octombrie 1993, arată că numai 9% din cei interogați aveau încredere în NATO.

Seminarul de la Bruxelles a pus în evidență, în mod relevant, evoluția punctelor de vedere în Rusia referitor la tema forțelor armate și a opiniei publice. Analistul rus Mihail Levinski a prezentat, în cadrul seminarului, unele considerente interesante pe această temă. După opinia lui, confruntarea violentă din octombrie 1993 de la Moscova arătase importanța armatei, reflectând și situația din întreaga țară, caracterizată de autori prin "serioase tensiuni sociale, instabilitatea structurilor de stat, disparația valorilor tradiționale, o demoralizare generală și lipsă de încredere în viitor". Expertul rus sublinia că sondajele de opinie din ultimii patru ani au arătat că "încrederea poporului rus în armată a descrescut continuu", relevând că "în sistemul sovietic statul exercitase control complet și efectiv asupra informațiilor", iar prin rețea de propagandă impuse o ideologie care implică inocularea unui adânc respect pentru armată "ca singurul garant al păcii într-o lume amenințată de o Alianță apuseană agresivă". În opinia sa, armata era mai mult decât atât: era o organizație puternică folosită în scopuri politice până ce "a căzut blocada asupra informațiilor" în vreme ce guvernul lăua măsuri pentru a pune capăt "afacerii afgane, sânge-roasă, foarte costisitoare și lipsită de glorie". Dar lucrurile nu se opresc aici, continuă relatarea asupra seminarului de la Bruxelles. Armata a fost folosită de multe ori "într-o succesiune de afgani interne, de conflicte naționale săngeroase și războaie regionale" din Asia Centrală până în Moldova, culminând cu lovitura de stat nereușită din 1991.

Potrivit comentariului din revista NATO, conflictul și violența din octombrie 1993 n-au făcut ca "armata și elita politică să se lupte una cu alta", ci au pus în evidență "o luptă în sănul elitei care venise la putere în 1991 și servea la ilustrarea contradic-

ților în cadrul forțelor armate referitoare la rolul lor în stat și în lupta pentru putere".

Cât privește părerile publicului rus, nu este lipsit de relevanță a mențiunii rezultatelor sondajelor de opinie de după evenimentele din octombrie 1993: numai 21% din populație credea posibilă dictatura militară, în vreme ce 45% exprima convingerea că există șanse foarte puține pentru așa ceva, iar 78% aproba implicarea militarii în confruntare din octombrie. La fel de relevanță este, după părerea noastră, existența unei diferențe importante între vederile elitei și ale publicului larg; aproape jumătate din corpul elitei ar fi gata să trimite trupe "la cerere" celorlalte republici, în vreme ce numai o treime din public ar vrea să se facă acest lucru. Procentajele au scăzut substanțial când publicul a fost întrebători dacă forțele rusești ar trebui să participe la acțiuni internaționale în afara fostelor republici sovietice. Aceleași sondaje au relevat că "elitei militare ar fi alarmată dacă vecinii din Europa răsăriteană ar fi adămiți în Alianță (Alianța NATO - n.n.) iar Rusia ar fi exclusă".

Față de un asemenea tablou social-politic, părerea analistului rus este că dacă după dezintegrarea fostului imperiu sovietic armata rămâne "aproape singura structură de stat capabilă, în cazul unei crize politice, situația ar fi extrem de periculoasă nu numai pentru Rusia și vecinii ei, dar și pentru destinul omenirii".

Seminarul de la Bruxelles are, între altele, meritul că a scos în evidență adevărul incontestabil că oricărt de schimbătoare, de volatilită ar fi opinia publică într-o problemă ca aceea a securității naționale și internaționale, ea nu este și nu poate fi acceași în diverse contexte geopolitice. Astfel, abordând situația din Anglia și perceperea de către public a rolului forțelor armate, Mi-

chael Clarke de la Centrul pentru Studii de Apărare de la King's College, Universitatea din Londra, a afirmat că "liderii politici britanici fie că n-au reușit să înțeleagă sprijinul care trebuie acordat NATO pentru o acțiune dincolo de frontierele sale, fie l-au ignorat voi". În opinia sa, atitudinea britanicilor față de menținerea păcii și operațiile NATO se deosebește de cea a altor țări europene deoarece sondajele de opinie arată că "publicul britanic este mult mai doritor decât conducătorii să aducă contribuții mai mari la forțele internaționale".

În concepția analistului de la Universitatea din Londra, britanicii sunt gata, prin tradiție, să-și asume un rol activ, constructiv și responsabil în problemele internaționale și au mare încredere în forțele armate, în calitate și capacitatea acestora de a reuși în îndeplinirea misiunilor. Este demnă de reținut observația că încrederea publică n-a fost diminuată de faptul că nu s-a reușit terminarea conflictului din Irlanda de Nord, dat fiind că "soluția se consideră a fi în mâinile conducătorilor politici mai degrabă decât ale armatei".

Analistul britanic susține că există totuși o oarecare "volatilitate a opiniei publice", rezultată din ipoteza construită pe baza unui sondaj din care rezultă că atitudinea față de operațiile de menținere a păcii la scară mondială s-ar putea schimba foarte repede. Între motivațiile acestei atitudini se situează constatarea că, odată cu sfârșitul războiului rece, publicul - din care 80% sprijină NATO - "nu mai simte nici o amenințare concretă față de Apus", apreciind că obiectivele Alianței au devenit mai abstrakte și mai puțin legate de interesele naționale britanice.

Efectuate în diverse țări, sondajele de opinie la care se referă publicația NATO pun în evidență conștiința opiniei publice generale că una din problemele vitale ale lumii de azi - pace pentru toți și prosperitate pentru fiecare - nu poate și nu trebuie să rămână numai preocuparea elitelor politice.

1) Jack C. Piano, Robert E. Riggs, Heleman S. Robin, *Dicționar de analiză politică*, Editura "Ecce Homo", București, 1993, pag. 151.
2) Idem.

DEMOCRAȚIA ȘI MISTIFICAREA POLITICĂ

În cursa istorică, democrația a cunoscut multe faze de triumf dar și destule de fetișizări, de mistificări, de extrapolări. În fond, de la democrația antică (orientală, greacă, romană) ea a preluat nu numai anumite virtuți intrinseci, cunoscute și recunoscute peste veacuri, dar și anumite tare ale ei, anumite tendințe, fie ele și în nuce, spre o anumită posibilitate de alienare, de mistificare a unor raporturi, a unor valori, a unor idealuri mai mult sau mai puțin democratice în esență lor.

Se poate observa totuși că, date fiind condițiile specifice primelor faze ale afirmării și dezvoltării democrației, când ea se putea exercita direct sau preponderent direct, posibilitățile unor exagerări, unor abuzuri, unor transgresări ale normalului erau atunci mai puține. Sporirea numărului populației, al cetățenilor, al grupurilor de indivizi pe care le uneau anumite interese, idealuri, năzuințe de ordin economic, social, politic, juridic. În special, sporirea numărului de asociații, organizații, instituții între care în mod necesar se stabileau multiple legături, raporturi solicitate de convițuirea lor în societate, au determinat îmbogățirea democrației cu noi și variate forme de afirmare, cu noi metodologii, cu o nouă formă de penetrare în mecanismul social.

Fiecare epocă mai însemnată în istorie și-a avut și își are contribuția sa, meritele și limitele ei în dezvoltarea democrației, a valorilor și a virtuților sale cele mai mult sau mai puțin transparente. Dar democrația nu s-a putut dezvolta niciodată în vid. Ea nu s-a putut afirma decât într-un anumit cadru concret și printr-o continuă raportare la autoritate: prestatală, statală, națională, la putere, la un anumit sistem de valori politice, sociale, juridice, morale.

Privită istoric, democrația a adus, indiscutabil, cu sine un anumit grad de umanizare a raporturilor interumane. Ea - mai ales în evidență epoci de progres, marcat mai vizibil în momentele Renașterii, Iluminismului etc. - a izvorât din rațiuni pământene, laice și, prin aceasta, receptarea ei pozitivă nu a avut nevoie de prea multe legitimi, de prea multe pledări pro domo. Ea izvora, să zicem așa, din natura lucrurilor, din viul vieții sociale, cum susțineau mai ales reprezentanții teoriei Dreptului natural.

Totuși, în nici o epocă, în nici un răstimp istoric, reprezentanții teoretici ai democrației n-au făcut sau n-au făcut total abstracție de o "glazură" mistică în exprimarea fizionomiei societății, a rânduieșilor existente într-o epocă sau alta.

Deși democrația, și teoretic și practic, a contribuit, după opinia noastră cel puțin, la dezvoltarea unei viziuni și analize raționale a resorturilor, mecanis-

melor și valorilor specifice societății, statului, societății civile, ea nu a fost "curățată" sau ocolită de anumite elemente mistice. Democrația a probat și probează - cu diferențe nu numai de nuanță de la un autor sau altul, de la o școală de gândire la alta, de la o zonă geografică la alta, de la o țară la alta - și o anumită mistică.

Prin esență ei, democrația ține de o anumită putere politică, de o anumită formă de organizare a puterii politice și este, fie și mediat, influențată de o anumită cultură politică și o anumită conștiință civică. Or, cum puterea politică nu e scutită de o anumită mistică politică, nici democrația, care se află în indestructibilă legătură cu puterea politică, nu e eludată de o astfel de influență. Cunoscutul filosof francez Louis Rougier definea cu mult în urmă mistica politică drept "ansamblul credințelor care nu se pot demonstra nici prin rațiune, nici fonda în experiență, dar care sunt acceptate orbește, pentru motive iraționale". După el, mistica politică atrage după sine și o anumită "mistică democratică". În toate timpurile, mistica politică a presupus fie ocolirea, fie deformarea adevărului, fiindcă nici despre putere, despre politic, despre variile lui aspecte nu pot exista mai multe adevăruri. Și tot din toate timpurile, mistica politică a presupus manevrare, manipulare, cândășie.

Mistificarea politică conduce indubabil la politicianism. Ea duce la golirea politicii de conținutul ei complex, riguros, rațional, contravenind, implicit, științei politice, care presupune rațiune, generalitate, esențialitate. Mistificarea politică duce la subiectivism și relativism, la scepticism, la demagogie și la o retorică pur declarativă. Prin finalitatea ei, presupunând că are una în orice împrejurare, ea viață înseși funcțiile politicii, ale științei politice, care, cum se știe, își conjugă eforturile cognitive, apreciative, normativ-aplicative în vederea reflectării adecvate a politicului.

Dacă în epoca medievală - condusă după sloganul de genul: crede și nu cerceta, cred pentru că e absurd - mistificarea politică și nu numai politică era oarecum motivată, ea nu-și mai are justificare în nici un fel în epoci de ce au urmat evului mediu și cu atât mai puțin în epoca modernă și contemporană.

Tentativa spre mistica politică este foarte veche. Ea a bătut la porțile fiecărei epoci, cu mai mare sau mai puțin succes. Se poate aprecia că nici epoca noastră nu o refuză categoric sau în totalitate. Tentativa respectivă se extinde mai adânc sau mai superficial, indiferent de titulatura sau natura regimurilor sau sistemelor social-politice.

Inlăturarea subiectivismului în intuirea democrației, atât teoretic, cât și practic, presupune a admite că nici în acest domeniu nu au ce căuta sloganuri de genul "fac ce vreau", "ne descurcăm cum credem că e mai bine", "știm noi ce facem" etc.

Cum politica nu se face "după ureche" sau "după fier", nici democrația nu se face "după ureche", după impresii mai mult sau mai puțin subiective. Ocolirea cerințelor respectării unui cadre ordonat al democrației poate duce, și din păcate a dus, dacă avem în vedere îndeosebi situația din fostele țări sociale, la totalitarism, la haos, la practici anarchice, abuzive și, în consecință, subiectiviste.

Firește, semnificația democrației a fost interpretată diferit în diversele epoci istorice, în lucrări de referință în istoria doctrinelor politice, juridice, în filosofie de profil, în cîmpul social-politic. Ea primește și astăzi conotații diferite și, nu de puține ori, peiorative. Istoria a corectat, desigur, anumite rezerve față de democrație sau, mai exact, a relevat generos valențele pozitive ale acestei forme de organizare socială. Fiindcă, fără dubii, democrația este până în prezent modalitatea cea mai largă de participare a individelor, a colectivelor la viața social-politică, juridică etc., în care ea a reușit să se impună în pofta diverselor meandre.

■ Prof. dr. Marin VOICULESCU

În arta populară românească, pentru tradiția să îndelungi și strălucă, pentru locul ocupat în desfășurarea de fiecare zi a vieții oamenilor, ceramică i se acordă o importanță aparte, definită atât prin frumusețe cât și prin utilitate. Câteva mari centre producătoare sunt răspândite pe întreg teritoriul țării. Oboga (Oltenia) este unul dintre cele mai cunoscute și apreciate.

În imaginile din paginile 6 și 7: urcișorul și strachina de Oboga, piese remarcabile în Muzeul de artă populară al României.

SECURITATEA ROMÂNIEI DIN PERSPECTIVA PARTENERIATULUI PENTRU PACE

**C E
V A
F I
?**

târziu va împinge lucrurile spre confruntare și război.

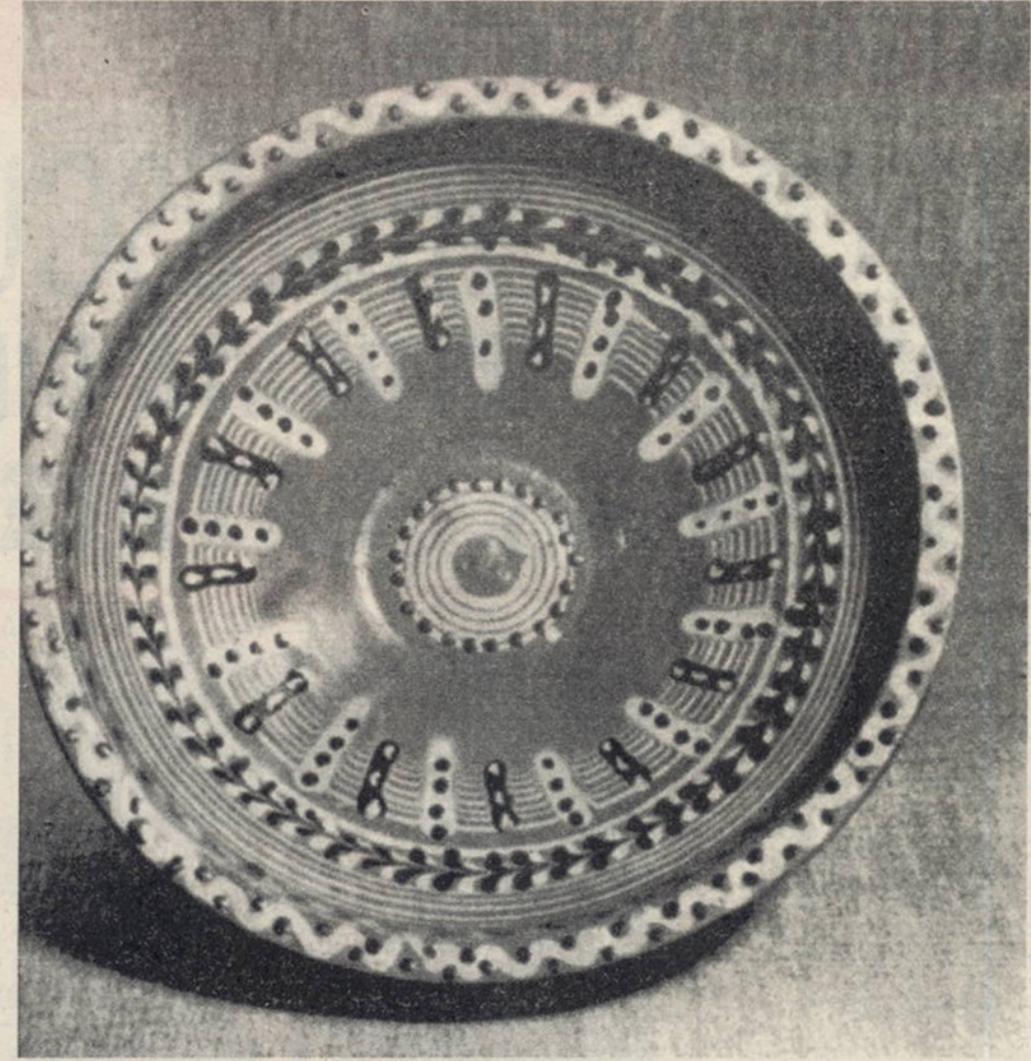
Și într-o perspectivă și în alta, pentru România Parteneriatul pentru Pace are şanse să se dovedească o alegeră justă. Cu câteva condiții:

Mai întâi, să ne apropiem de noii noștri parteneri cu realism și simțul măsurii, cu deschidere, dar cu demnitate, cu încredere, dar fără a idealiza pe nimeni și nimic. Să promovăm activ orice posibilitate utilă oferită de Parteneriat, dar să nu uităm că noua noastră relație cu structurile de securitate euro-atlantice nu include garanții de securitate pentru România. Istoria noastră recentă ne-a arătat că mari puteri occidentale, între ele fiind și prietene tradiționale ale României, n-au ezitat să sacrifice interesele noastre naționale în numele altor interese, mai înalte și mai importante pentru ele, interese care se dovedeau a nu fi și ale noastre. Nu este cazul ca experiențe tragice ale trecutului să ne facă neîncrezători și suspicioși; dar nici nu ne putem permite să dăm uitări astfel de experiențe.

În al doilea rând, integrarea în structurile euro-atlantice constituie elementul esențial în politica noastră externă. De aici decurge firesc prioritatea acordată măsurilor practice menite să materializeze această orientare. Prioritate nu înseamnă însă nicidcum exclusivism. Sper că nu vom uita de ansamblul lumii, că vom răspunde interesului față de noi, care nu lipsește în multe locuri, că se vor găsi timp și mijloace pentru dezvoltarea raporturilor multiple cu vecinii noștri și cu vecinii acestora, pentru stabilirea și cultivarea de legături prietenești cu oricine se apropie de noi cu intenții prietenești, indiferent dacă are sau nu raporturi cu NATO și UEO.

În sfârșit, în al treilea rând, nu numai apropierea noastră de structurile de securitate euro-atlantice, ci și prezumtiva noastră calitate de membru al acestora ar trebui să nu însemne în nici un caz renunțarea de către România la calitatea sa de stat suveran și independent. Desigur, integrarea presupune angajamente și obligații ale părții față de ansamblul în care se integreză. Și totuși, române, ar trebui să rămână suficient câmp de manifestare, astfel încât ansamblul, întregul să nu fie o sumă mecanică a părților. Evident, pentru a se vedea ce se va putea face în această privință trebuie să se cunoască cerințele pe care NATO și UEO le vor avea față de noi membri. Dar perspectiva admiterii României în aceste structuri, privită ca o perspectivă reală, ar trebui să înscrie în pregătirea noastră și un astfel de aspect. După cum se știe, în timp ce era membră a Tratatului de la Varsòvia, România a refuzat să se lase antrenată în acțiuni politico-militare care contraveneau interesele noastre naționale, inclusiv de securitate și aceasta în condiții când aparținea unui bloc dominat de o mare putere totalitară.

Afirmarea primei tendințe va presupune existența voinei politice din partea marilor puteri europene sau prezente în Europa de a găsi modalități de acomodare reciprocă a propriilor interese spre a se evita apariția unor divergențe fundamentale, promovarea cu succes a integrării, înainte de toate economice, extinsă la scară întregului continent, gestionarea crizelor și soluționarea conflictelor într-un cadru democratic și prin mijloace exclusiv politice. Eșecul afirmării unor astfel de evoluții ar însemna că siguranță apariția a noi diviziuni ale Europei, constituirea a noi grupări și alianțe de state, adică reparații blocurilor și a politiciei de bloc, ceea ce mai devreme sau mai

DIN PRESA INTERNACIONALĂ **SCRISOAREA PAPEI ADRESATĂ FAMILIIOR**

Destinată să devină un nou best-seller al Bisericii Catolice, "Scrisoarea Papei adresată familiilor", dată publicității la 22 februarie are ambiția de a contracara amenințările împotriva familiilor, pe care Papa Ioan Paul al II-lea le consideră a fi în pericol.

Scrisoarea a fost tipărită într-un prim tiraj-pilot, ce cuprinde peste zeci de mii de exemplare, în principalele șapte limbi străine occidentale (italiană, spaniolă, franceză, germană, engleză, portugheză, și polonă). Potrivit proiectelor Consiliului pontifical pentru familie, o difuzare masivă ar trebui să urmeze, riscând în final să facă să pălească tirajul noului Catehism universal.

Este vorba de o cărtică de 100 de pagini, cu titlul "Scrisoare către familiile a Papei Ioan Paul al II-lea" (1994 este Anul Familiei), tipărită sub însemnele pontificale. Suveranul Pontif rezumă în acest text doctrina catolică asupra familiei într-un limbaj foarte simplu. Acest document, a subliniat cardinalul columbian Alfonso Lopez Trujillo, președintele Consiliului pentru familie, se prezintă "ca un text pe un ton foarte deosebit, neobișnuit pentru aceste documente de ordin religios: tonul confidențial". Poți avea impresia că șeful Bisericii Catolice, care nu a dorit să se sprijine exclusiv pe mass-media, a vrut să ajungă direct la inima familiilor cu ajutorul acestor cărți, ce va fi vândută la intrarea în bisericile din lumea întreagă.

Pentru Papa Ioan Paul al II-lea, pericolele care amenință familiile au devenit atât de numeroase și agresive încât a fost necesar să se recurgă la mijloace deosebite pentru a depăși obstacolele pentru transmisie - uneori îndoioanelnică, după părerea sa - a acestor mesaje prin intermediul mass-media. "Sărbătoarea Anului Familiei îmi oferă oportunitatea să bat la porțile caselor voastre, eu care aş dori să vă salut cu cea mai mare afecțiune pentru a discuta o clipă cu domniile voastre" - sunt cuvintele cu care se deschide Scrisoarea, înainte de a aborda pro-

blemele concrete.

Nici o noutate nu este cuprinsă în acest document în comparație cu învățăturile tradiționale ale Bisericii și ale Papei în ceea ce privește familia. Principala grija a Suveranului Pontif este de a explica atitudinea ordinului religios al Bisericii căruia "i se reproșează adesea că este deja depășit și nereceptiv la cerințe în spiritul vremurilor moderne și că promovează o acțiune nocivă pentru umanitate și chiar pentru Biserica însăși" în asemenea măsură încât riscă să piardă simpatia credincioșilor.

Motivul cel mai profund este teama că "civilizația morții" va ieși victorioasă și că existența însăși a familiei va fi pusă în discuție, deși "familia este cea prin intermediul căreia se desfășoară istoria omului, istoria salvării omenirii".

"Scrisoarea" ar urma să devină o armă pentru familie, "care se găsește în centrul marii confruntări dintre bine și rău, dintre viață și moarte, dintre dragoste și ceea ce se opune dragostei". De acum înainte, micuța carte alb-galbenă, alb-verde, alb-albastră sau alb-roșu - în funcție de limba în care este tipărită - va fi cadrul pe care Papa Ioan Paul al II-lea îl va face tuturor perechilor din lume care vor veni să-l viziteze la Vatican sau pe care le va întâlni în călătoriile sale prin lume.

Ioan Paul al II-lea a adresat direct "Scrisoarea" sa familiilor, fără să mai recurgă la intermedierea episcopilor sau a teologilor, cărora Papa le reproșează că sunt "depășiti" de vremurile actuale. "Obstinarea sa rămână pe pozițiile sale, Biserica va sfârși prin a-și pierde popularitatea, și credincioșii se vor îndepărta de ea. Însă cum să susții - comentea ză Papa - că Biserica este insensibilă la problemele atât de grave și atât de actuale?" Șeful Bisericii Catolice condamnă cu hotărâre "civilizația plăcerii", care transformă femeia în obiect pentru bărbați, pe copii în povară pentru părinți, iar familia în instituție stănenitoare pentru libertatea membrilor ei". Papa citează

"unele programe de educație sexuală" sau "tendințele care favorizează avorturile", ce însearcă "să se disimuleze sub pretențul «drept de opțiune» al celor doi soți și în special al femeii".

Suveranul Pontif condamnă prețința "securitate a vieții sexuale", propagată de "civilizația tehnică" și care "în realitate (...) este foarte periculoasă". Pericolul, în opinia lui, este "pierderea adevărului în ceea ce privește familia însăși, la care se adaugă cel al pierderii libertății și, în consecință, a dragostei însăși". Ioan Paul al II-lea condamnă totodată dragostea preținț liberă, ce se opune în mod incontestabil civilizației dragostei. "Nu se iau în considerație toate consecințele care decurg din această, mai ales atunci când, pe lângă unul dintre soți, copii sunt cei ce trebuie să plătească pentru faptul de a fi privați de tată sau de mama lor, condamnați să fie orfani când părinții lor sunt în viață".

Papa reafirmă că orice uniune care nu va fi cea dintre un bărbat și o femeie "nu poate fi recunoscută și confirmată drept «căsătorie»". Duminică trecută, el criticase rezoluția Parlamentului European care îl autorizează pe homosexuali să se căsătorească între ei și să adopte copii, atrăgând atenția responsabilității organizațiilor internaționale "să nu cedeze în fața tentației unui aparent modernism".

Suveranul Pontif consideră, totodată, că somajul "constituie una din amenințările cele mai serioase pentru viața familială". În consecință, "mai mult ca oricând este indispensabil ca acesta să fie remediat prin soluții curajoase". El a cerut ca mulțimea femeilor în căminele lor "să fie pusă în valoare la maximum". Scrisoarea condamnă utilizarea corpului uman ca "material", "ceea ce se întâmplă, de exemplu, în cazul manipulațiilor de embrioane sau fetuși", ceea ce duce - în opinia sa - "la o groaznică eroare etică".

După ce a criticat spectacolele, programele de radio și televiziune în care predomină pornografia și violența, Suveranul Pontif a acuzat legislațiile "care nu respectă dreptul la viață încă din momentul concepției". "Dreptul la viață, afirmă el, devine astfel apanajul exclusiv al adulților, care se servesc chiar de parlamentele lor pentru a face să le fie adoptate proiectele și pentru a-și promova interesele personale". "Ne găsim, declară Papa, în fața unei uriașe amenințări la adresa vieții, nu numai a indivizilor, ci și a întregii civilizații". (Text transmis de agenția A.F.P.)

PERMANENJE ROMÂNEȘTI

NICOLAE TITULESCU ȘI POLITICA IZVORÂTĂ DIN INTERESUL PATRIEI

"Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor, dar în treburile noastre nu primim ca stăpân decât pe noi însine"

Caracterizat succint, diapazonul vederilor și pozițiilor lui Nicolae Titulescu în problemele relațiilor internaționale cuprinde, într-o vizionă dialectică, adeziunea nestrămutată la promovarea intereselor vitale ale ambilor poli ai acestor relații: națională proprie și umanitatea. "Ca român, născut din părinti români, crescut la școala lui Take Ionescu și a lui Vintilă Brătianu - declară el în 1936 - fac din naționalismul (patriotismul - n.n.) românesc o dogmă atât în afară cât și înăuntru. Nu dă dreptul nimănui din afară să se amestece în treburile noastre lăuntrice; cer, dimpotrivă, ca directivele politicii noastre interne să fie pur românești". Si definind cealaltă față a medaliei, diplomatul român declară în 1933: "Relele provin din faptul că națiunile nu-și dau seama că, în ciuda tuturor deosebirilor, ele alcătuiesc, la urma urmării, un tot indivizibil. Omul nu poate fi străin omului numai prin faptul că între ei se ridică o graniță. Si pacea nu înseamnă nimic altceva decât conștiința universalității speiei umane".

Condiția obligatorie a unității indiscutabile dintre cei doi poli ai politicii internaționale era însă respectarea integrală a cerințelor legitime proprii fiecărui dintre ei, fără ignorare sau minimalizarea nici a intereselor naționale, nici a celor universale. Exprimând această idee politică fundamentală, Titulescu spunea în 1935: "Sunt adânc uman, dar... am curajul de a spune public că umanitatea nu mă interesează dacă România nu-și găsește locul în sănul ei".

Definită de acest binom, gândirea politică a lui Titulescu pe plan diplomatic a avut în centrul său ideea menținerii și consolidării păcii pentru popoarele continentului european și ale întregii lumi. "Bunul cel mai de preț al unei țări - consideră el - este pacea prelungită, care singură îngăduie unei națiuni să-și găsească drumul, care singură îngăduie să se aducă civilizației generale binefacerile creațoare ale geniuului național".

"De la național, prin regional la universal"

Alături de progresul spiritului de pace, și ca un factor al acestuia, Titulescu legea consolidarea păcii de ceea ce el numea "organizarea păcii". Noi stim - arăta el - că "pacea nu este un simplu cuvânt și că pentru a o obține nu ajunge s-o afirmi, trebuie să-o organizez". Ceea ce presupunea un complex de mijloace și părghii, între care pe primul plan se situa asigurarea securității colective, prin instrumentele Societății Națiunilor, că și prin pacte regionale de securitate, încheiate sub egida și în spiritul principiilor acesteia, în vederea descurăjării efective a agresiunii. În acest spirit a definit Titulescu însăși metoda de bază a diplomației românești promovate de el: "Coordonarea progresivă a acțiunii noastre cu aceea a statelor cu interes comun, până la integrarea ei în

112 ani de la nașterea marelui diplomat

grupuri internaționale din ce în ce mai mari. De la național prin regional la universal, iată lozinca României peste graniță". Mica Întelgere și Întelgere Balcanică, instrumente regionale puse în slujba păcii prin apărarea integrității teritoriale și securității țărilor membre, între care și România, au fost orientate tocmai în această direcție.

Diplomatul român a întrevăzut, în perioada interbelică, evoluția îndreptată a unor forme de integrare internațională, pe plan economic și politic. "Să eu cred - spunea el, în 1934, în parlament - că evoluția împinge statele la alcătuiri internaționale noi, astfel ca unitatea economică și politică ce reprezintă să fie din ce în ce mai mare". De la tribuna Societății Națiunilor, al cărei președinte era, el chema, în 1931, la deschidere spre asemenea forme noi de viață colectivă și noi adevăruri, deoarece "nu putem să rămânem încrucișați în formele trecutului", dar, totodată, avertiza împotriva priipellii, a improvizării, pentru că "nu putem, în numele viitorului, să facem un salt în neconoscut".

Principala formă de integrare politică căreia Titulescu i-a consacrat cu prioritate eforturile a fost, desigur, Societatea Națiunilor, în care vedea, pe bună dreptate, un instrument apt să asigure pacea și securitatea internațională. El nu închis însă ochii asupra lipsurilor în documentele constitutive și în activitatea acesteia și a celei mai însemnante dintre ele - cedarea în fața revisionismului revanșard și a agresiunii directe.

Un postul fundamental al cugătorii politice și activității diplomatici ale lui Titulescu l-au constituit apărarea frontierelor statonice în urma primului război mondial, irantabilitatea tratatelor prin care se statonice ordinea europeană postbelică. Titulescu s-a opus cu toată energia tendinței unor mari puteri europene ca și a Societății Națiunilor, de a admite pretenția de revizuire, fie chiar și parțială, a tratatelor și,

respectiv, a frontierelor din Europa Centrală și de Est. Referindu-se la răspunsul negativ al Micii Întelgeri dat cererii adresate în acest sens, de Ungaria, Ligii Națiunilor, el spunea în discursul rostit în parlament în primăvara anului 1934: "Nu este fortă pe lume care să ne facă să ne schimbăm răspunsul. Si nu este autoritatea internațională care să dispună de teritoriile noastre fără voia noastră, căci teritoriile oricărei țări depind exclusiv de Constituția și parlamentul ei național".

Respingând cu hotărâre, în același discurs, revisionismul ungar și dezvăluind obiectivele lui de lungă perspectivă, Titulescu declară că "nu putem să tratăm acest revisionism, cu metodele și manifestările lui, de căt ca un pericol și, cu toată dorința de prietenie cu Ungaria, să-i fixăm limite peste care nu-i îngăduim să treacă..." Noi - continua el - am spus în repetate rânduri Ungariei și i-o spunem din nou și azi: o înțelegere între noi este și în interesul general al păcii și în interesul celor două țări. Dar o înțelegere devine imposibilă, dacă cu prilejul ei se ridică chestiunea schimbării hotarelor țării. Ungaria știe tot așa de bine ca și mine că prin propaganda la care se dedă nu va putea clini hotarele noastre nici

în favoarea nici uneia și nici chiar în favoarea tuturor marilor puteri împreună la principiul egalității statelor, adică la dreptul suveran de a dispune fiecare de soarta noastră și de a nu primi niciodată o hotărâre care să ne privească la care noi nu am consimțit".

Principiul egalității statelor, mari sau mici, în relațiile internaționale, corolar logic al independenței lor, a constituit, la rândul său, un principiu de bază, a căruia recunoaștere de fapt, N. Titulescu s-a străduit să o

pe un singur metru pătrat. Atunci, de ce o face? Explicația este simplă. Scopul manifestațiunilor revizioniste este demoralizarea țărilor vizate și ținerea treză în opinia publică ungării a unei speranțe nelămurite în vremuri mai bune. Cu alte cuvinte, aceste manifestații constituie o armă de luptă în războiul juridic care, din nefericire, se confundă astăzi cu starea de pace. Dacă este așa, nimic nu ar servi mai mult jocul adversarilor unității noastre naționale decât a ne lăsa intimidati de asemenea manifestații. Nu o vom face".

"Nu vom renunța niciodată la principiul egalității statelor"

Concomitent cu fundamentarea principiului intangibilității frontierelor, Titulescu, ca om de știință înzestrat cu acuitatea scrutării viitorului, a subliniat că existența unor frontiere rigide frânează dezvoltarea largă a raporturilor dintre națiuni, pronunțându-se pentru un viitor în care nu vor mai exista pericolele grave la adresa păcii și independenței popoarelor, în favoarea unei permeabilități pronunțate și chiar a unei "spiritualizări a granitelor", cum o numea el. Evident, o asemenea viziune, ce izvora din convingerile umaniste ale lui Titulescu, nu putea fi realizată într-o perspectivă imediată și nu putea avea nimic comun cu revizuirea granitelor. În acest sens, declară el, în 1934, cu prilejul semnării pactului Întelgerii balcanice, că "dacă pentru semnatarii de la Atena frontierele teritoriale sunt un lucru definitiv și indiscutabil", totuși "noi suntem gata să întreprindem, împreună cu toți acei care vor recunoaște definitiv și loial frontierile noastre, o vastă muncă de apropiere economică și politică, care va devaloriza treptat aceste frontiere, până la spiritualizarea lor definitivă".

Declarările lui, concomitente și chiar ulterior acestei aprecieri, în apărarea independenței naționale a țării arată împede că ele nu pot fi interpretate ca o dezarmare morală, ca o renunțare la apărarea intereselor naționale ale țării, ci numai ca o recunoaștere onestă a unei perspective atrăgătoare pentru omenire, dar la care nu se poate ajunge decât prin respectarea riguroasă a individualității și a drepturilor suverane ale popoarelor. "Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor - declară Titulescu în 1934 - dar în treburile noastre nu primim ca stăpân decât pe noi însine". Aceeași idee fundamentală a independenței românești, exprimată și mai explicit, cu referire expresă la marii puteri, era formulată în termeni următori de ministru de externe al României doi ani mai târziu: "Vrem prietenii tuturor marilor puteri, fără deosebire... Suntem gata să dăm tuturor acestor puteri dovezile concrete ale sincerității noastre dorințe de a trăi cu ele în pace și prietenie. Dar în schimb nu vom renunța niciodată în favoarea nici uneia și nici chiar în favoarea tuturor marilor puteri împreună la principiul egalității statelor, adică la dreptul suveran de a dispune fiecare de soarta noastră și de a nu primi niciodată o hotărâre care să ne privească la care noi nu am consimțit".

Principiul egalității statelor, mari sau mici, în relațiile internaționale, corolar logic al independenței lor, a constituit, la rândul său, un principiu de bază, a căruia recunoaștere de fapt, N. Titulescu s-a străduit să o

obțină în practica diplomatică. "Noi - spunea el - nu revendicăm ranguri aristocratice în viața internațională; în schimb, nu vom renunța niciodată la egalitatea cu ceilalți, așa de greu căștigată".

Titulescu a criticat și respins cu fermitate ideile care preconizau renunțarea la suveranitatea statelor și extirparea din politica acestora a sentimentului național. "A preconiza drept soluție pentru instituirea păcii permanente, în starea de fapt actuală, abolirea suveranității înseamnă - sublinia el - nu numai a preconiza o soluție imposibilă, ci și, dacă am porni pe această cale, a arunca lumea în haos și anarhie, pentru că nu se poate încă deslușii împede nici felul cum ar fi realizată, nici felul cum ar fi concepută organizarea nouă cu care ar urma să intre în vigoare".

O problemă care a grevat, în perioada interbelică, asupra independenței și suveranității României a fost aceea a regimului minorităților impus prin tratatul de pace, regim criticat de Titulescu, ca și de ceilalți oameni de stat români ai vremii. "Obligațiile statelor față de minorități - reclama Titulescu - trebuie să fie universale, sub formă de drept sau sub formă de morală." Numai astfel se putea evita situația inechitabilă creată unor țări ca România în legătură cu care problema respectivă era folosită ca o surșă de denigrare constantă a țării și de amestec în treburile ei interne. Ridicându-se împotriva unor asemenea situații, Titulescu sublinia, în conferința Societatea Națiunilor și minoritățile, tinută la Academia Diplomatică de la Paris, în martie 1929: "Extinderea obligațiilor actuale... numai în sarcina unor state, fără perspectiva de a se ajunge la un sfârșit, oricare ar fi bunăvoița arătată minorităților, oricare ar fi eforturile pe care le facem pentru a realiza în privința lor dorințele cele mai mari, toate acestea nu ar duce decât la slabirea consolidării statelor". Statele care au conaționali în alte țări, spunea Titulescu în conferință menționată, "au interesul legitim să vadă că s-a asigurat maximum de protecție foștilor lor supuși", în timp ce statele în care trăiesc asemenea minorități au "interesul tot atât de legitim să nu vadă că se constituie în cadrul organismului național forme străine de acesta, oricare ar fi ele, adică să nu îngăduie crearea unui stat în stat..."

Cea mai bună soluție în această problemă, spunea marele diplomat român în discursul rostit în calitate de președinte la închiderea celei de-a XI-a sesiuni ordinare a Adunării Societății Națiunilor, în octombrie 1930, "constă într-o colaborare sinceră și loială între minorități și guvernele de care acestea depind".

Cerințele reprezentării demne a intereselor țării în exterior l-au determinat pe Nicolae Titulescu să formuleze cu insistență, în atenția partidelor de la noi, principiul potrivit căruia politica externă este politica țării întregi și că rivalitățile exagerate dintre ele, inclusiv pe acest teren, dăunează imaginii României în fața străinătății și, implicit, realizării intereselor noastre naționale. În povida acestor dificultăți, el a reușit să promoveze o politică externă despre care se poate spune cu îndreptățire că "nu e nici monopolul unui om, nici apanajul unui partid. E o politică profund națională, ale cărei reguli, metode și teluri își trag toate originea din interesul patriei".

■ Dr. Marin NEDELEA

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentele se face prin mandat poștal sau disponibilitate de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamentele se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Plaça Presel Libere nr.1, sect. 1 București - România.